

ΘΑΛΕΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΦΥΛΟΥ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΜΕΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

ΥΠΟ

ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

« Οσοις (ἔθνεσι) τὰ κατὰ γυναικας φαῦλα, κατὰ τὸ ἥμισυ οὐκ εὐδαιμονοῦσιν·
 » αἱ μὲν γὰρ γυναῖκες ἥμισυ μέρος τῶν ἐλευθέρων. » (Ἀριστοτέλης.)

Ο ΕΡΩΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ, ΤΟΝ
 ΜΕΣΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ
 ΧΡΟΝΟΥΣ.

Ἦδη ἔν τινι προηγουμένῳ ἀριθμῷ τοῦ συγ-
 γράμματος τούτου ἐξητάσθη τὸ αἶσθημα τοῦ-
 το ὑπὸ τὴν φυσιολογικὴν αὐτοῦ ἔποψιν. Ἐν-
 ταῦθα ἐρευνῶμεν αὐτὸ ὑπὸ τὴν ἱστορικὴν, ζη-
 τοῦντες πῶς ἐθεώρησε τὸν ἔρωτα ἡ ἀρχαιότης,
 πῶς ὁ μεσαιὼν ὁ τε βάρβαρος καὶ ὁ χριστιανι-
 κός, καὶ πῶς οἱ μεταγενέστεροι τοῦ μεσαιῶ-
 νος αἰῶνες.

Ἐν πρώτοις παρίσταται αὕτη ἐνταῦθα ἡ δια-
 φορὰ, μεταξὺ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν νεω-
 τέρων χρόνων, ὅτι ἡ ἀρχαία φιλολογία σχετικῶς
 πρὸς τὴν νεωτέραν εἶναι λίαν φειδωλὴ εἰς τὸ
 αἶσθημα τοῦτο. Ἐνῷ δηλαδὴ οἱ ἀρχαῖοι εἶναι
 ἀνεξάντλητοι εἰς τὴν ἐξεικόνισιν τῶν οἰκογε-
 νειακῶν αἰσθημάτων, οἱ νεώτεροι εἶναι τοι-
 οῦτοι εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἔρωτος. Ὄταν λοι-
 πὸν μεταβαίνωμεν ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων τῶν
 ἀποτελούντων τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν
 τῆς οἰκογενείας, εἰς τὸ πάθος, ὅπερ φαίνεται

γεννῶν τὴν μεγίστην χαρὰν καὶ τὴν μεγίστην
 λύπην ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ, μεταβαί-
 νομεν ἐν ἀληθείᾳ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου κόσμου εἰς
 τὸν νεώτερον. Εἰς τοὺς Ἕλληνας τραγικούς
 ποιητάς, παρ' οἷς ἐδικαιούμεθα ν' ἀπαντήσωμεν
 ἀνεπτυγμένον τὸ αἶσθημα τοῦτο, μικρὰν ὁ ἔ-
 ρως κατέχει θέσιν, καὶ τὰ περιεργότερον ὅτι
 ὅσα ὁ ποιητὴς εἶναι ἀρχαιότερος, τοσοῦτον ὀ-
 λιγώτερον ὁ ἔρωσ παρίσταται ἐν αὐτῷ. Οὐδεὶς
 ὑπάρχει ἔρωσ παρὰ τῷ ἀρχαίῳ Αἰσχύλῳ. Ὄθεν
 καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τινι αὐτοῦ κωμῳδίᾳ, καθ'
 ἣν παριστᾷ ἐρίζοντας πρὸς ἀλλήλους τὸν Αἰ-
 σχύλον καὶ τὸν Εὐριπίδην, θέτει εἰς τὸ στόμα
 τοῦ πρώτου τὰ ἑξῆς. « Ποτὲ δὲν ἔθηκα ἐπὶ
 τῆς σκηνῆς Φαίδρας καὶ Σθενέλου, καὶ ἀγνοῶ
 ἂν ποτε ἔφαλον τοὺς ἔρωτάς τινας γυναικίος. »
 Ὁ ἔρωσ ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου ὡς αἶ-
 σθημα ἀνάξιον νὰ παρατταθῇ εἰς τὸ δράμα
 καὶ εἰς τὴν παίησιν. « Ὁ ποιητὴς, λέγει προσ-
 ἔτι, πρέπει νὰ ῥίψῃ κάλυμμα ἐπὶ τῆς κακίας
 καὶ νὰ φυλαχθῇ ν' ἀποκαλύψῃ αὐτὸ ἢ νὰ τὸ
 παρουσιάσῃ εἰς τὴν σκηνήν. Ὁ ποιητὴς εἶναι
 διὰ τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν, ὅτι ὁ παιδαγωγός

διὰ τὴν νηπιακὴν. Δὲν πρέπει ἄλλο νὰ λέγωμεν, εἰμὴ ὅτι εἶναι ὠφέλιμον. » Ἐπειδὴ ἡ ἀρχαία τραγωδία ἦτον εἰδὸς τι ἐρωτῆς ἐθνικῆς καὶ θεησκευτικῆς, ὁ ἔρωσ, ὁ ἐξασθενῶν καὶ ἐκθηλύνων τὴν ψυχὴν, δὲν ἠδύνατο ἐν αὐτῇ νὰ κατέχη θέσιν. Ἡ Ἀφροδίτη ὅταν ἀναφαίνεται παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ, δὲν εἶναι ἡ ἐλαφρὰ ἐκείνη ἐπιπόλαιος καὶ ἰδιότροπος θεὸς, ἥς τοὺς νόμους ἄδει ὁ Ὀβίδιος, ἀλλ' εἶναι ἡ αἰωνία ἀρχὴ τῆς γονιμότητος, εἶναι ὁ θεῖος ὑπέρτατος λόγος τῆς διακωνίσεως τῶν ὄντων. Τοιοῦτον εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαιοτάτης τραγωδίας. Ὁ ἔρωσ παρίσταται ἐν αὐτῇ ὡς ὁ γενικὸς νόμος τοῦ σύμπαντος, οὐχὶ δὲ ὡς ἀτομικὸν πάθος. Ὁ χορὸς καὶ οἱ θεοὶ ὑμνοῦσι τὴν δημιουργικὴν τοῦ ἔρωτος δύναμιν, ἀλλὰ τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος δὲν τολμῶσιν εἰσέτι οὐδὲ νὰ τὸν αἰσθανθῶσιν, οὐδὲ νὰ τὸν ἐκφράσωσιν ὡς αἶσθημα γλυκὺ συνάμα καὶ βίαιον.

Ὁ Σοφοκλῆς μόλις ἤδη παρεκβαίνει τοῦ αὐστηροῦ τούτου κανόνος τῆς ἀρχαίας τραγωδίας ἐν τῇ Ἀντιγόῃ. Τὸ ἀντικείμενον τῆς τραγωδίας ταύτης ἦτο καταλληλότατον εἰς ἐρωτικὰς παραφοράς. Ἡ Ἀντιγόνη, ἣν ὁ Κρέων κατεδίκασεν εἰς θάνατον, ἀγαπᾶται ὑπὸ τοῦ Αἴμωνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ὁ Αἴμων προσπαθεῖ νὰ τὴν ὑπερασπίσῃ κατὰ τοῦ πατρὸς του. Μὴ δυνηθεὶς δὲ νὰ τὸ κατορθώσῃ φονεύεται ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτῆς. Ἄν τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἐπραγματεύετο νεώτερός τις ποιητῆς, ὁ Αἴμων ἤθελεν εἶσθαι βίαιος, ἀπηλπισμένος, μανιακὸς κατὰ τοῦ πατρὸς του καὶ κατὰ τῶν διατάξεων αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Σοφοκλῆς ἀποφεύγει τὰ ἀπηλπισμένα ταῦτα αἰσθήματα μετὰ τινος εἰδους φρίκης. Ὁ Αἴμων ὑπερασπίζει πολὺ ὀλιγώτερον τὴν γνώμην του, ἀφ' ὅτι προσβάλλει τὴν ἀδικον καὶ ἀσεβῆ τοῦ πατρὸς του διαταγὴν. Πλὴν διατὶ ὁ Αἴμων δὲν τολμᾷ νὰ ὀμιλήσῃ περὶ τοῦ ἔρωτός του πρὸς τὴν Ἀντιγόνην; διατὶ, ὅταν τέλος ὁ πατήρ του λέγῃ αὐτῷ, ὅτι εἶναι δοῦλος μιᾶς γυναικός,

ὑπερασπίζεται κατὰ τῆς μέμφεως ταύτης ὡς κατὰ τινος ὕβρεως, ἀποκρινόμενος, ὅτι δὲν ὀμιλεῖ ἢ περὶ τοῦ πατρὸς του, περὶ ἑαυτοῦ καὶ περὶ τῶν θεῶν τοῦ Ἄδου; Διότι, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, ὁ ἔρωσ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δὲν εἶναι δικαίωμα, ὃ ἠδύνατό τις νὰ διεκδικήσῃ, διότι ὁ ἔρωσ δὲν κατέχει θέσιν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ, καὶ διότι ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τούτου τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ῥητόρων, τὰ πάθη τοῦ εἰδους τούτου δὲν εἶναι οὕτως εἰπεῖν τοῦ συρμοῦ.

Ὅπως αἰσθανθῶμεν τοῦτο βαθύτερον, παραβάλωμεν πρὸς στιγμὴν τὸν διάλογον τοῦ Αἴμωνος μετὰ τοῦ πατρὸς του ἐν τῇ Ἀντιγόῃ τοῦ Σοφοκλέους, πρὸς τὸν διάλογον τοῦ Φερδινάνδου μετὰ τοῦ πατρὸς του ἐν τῇ Λουίζη Μύλλερ τοῦ Σίλλερ. Ὁ Φερδινάνδος ὑπερασπίζων τὴν Λουίζαν κατὰ τοῦ πατρὸς του, ὅστις θέλει νὰ τὴν φυλακίσῃ ὡς κόρην διεφθαρμένην, « Πάτερ μου, λέγει πρὸς αὐτὸν, ἐάν ἀγαπᾷς κατ' ἐλάχιστον τὸν ἑαυτὸν σου, ἄπεχε τῆς βίας· ὑπάρχει τόπος εἰς τὴν καρδίαν μου, ὅπου τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς δὲν εἰσέδυσέ ποτε· μὴ προχωρήσῃς λοιπὸν μέχρις αὐτοῦ. » Τέλος δὲ ὅτε ὁ Φερδινάνδος ἐδηλητηριάσθη μετὰ τῆς Λουίζης, ὅπως συναποθάνῃ μετ' αὐτῆς, ὡς ὁ Αἴμων μετὰ τῆς Ἀντιγόνης, ὅποια διαφορὰ γλώσσης τῶν δύο τούτων υἱῶν, ἀμφοτέρων γενομένων θυμάτων τῆς σκληρότητος τῶν πατέρων των! « Ὄχι, κράζει ὁ Αἴμων, μὴ ἐλπίζῃς νὰ τὴν ἴδω θνήσκουσαν! Ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς δὲν θέλεις πλέον μὲ ἰδεῖ. Ζήτησον δὲ αὐλικούς, ἱκανούς νὰ ἐπιδοκιμάσωσι τὰς παραφοράς σου. » Ὁ δὲ Φερδινάνδος δεικνύων πρὸς τὸν πατέρα του τὴν Λουίζαν νεκρὰν λέγει. « Ἰδοὺ βάρβαρε, ὁ καρπὸς τῆς ἐπιτηδείότητός σου! Ὁ θάνατος ἔγραψε τὸ ὄνομά σου ἐπὶ τοῦ προσώπου τούτου, καὶ οἱ ἐξολοθρευταὶ ἄγγελοι θέλουσι τὸ ἀναγνώσει. Τὸ φάντασμα ταύτης τῆς γυναικός νὰ σύρῃ πάντοτε τὰ παραπετάσματα τῆς κλίνης σου ὅταν μέλλῃς νὰ κοιμηθῇς, καὶ νὰ θέτῃ ἐπὶ σὲ

τὴν πεπαγωμένην χεῖρά του. Ἡ μορφή αὐτῆς νὰ παρασταθῆ ἐνώπιον τῆς ψυχῆς σου, ὅταν ἀποθνήσκῃς, καὶ νὰ διασκορπίσῃ τὴν τελευταίαν σου προσευχήν. Ἡ εἰκὼν τῆς νὰ παρουσιασθῆ εἰς τὸ μνήμα σου, ὅταν μέλλῃς νὰ ἀναστηθῆς, καὶ εἰς τὸν θεὸν ὅταν μέλλῃ νὰ σε κρίνῃ!

Ἰδοὺ ἡ διαφορὰ τῆς ἐκφράσεως τοῦ πάθους κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις. Μετὰ τὴν παραφορὰν ταύτην τοῦ Φερδινάνδου, μετὰ τὸν υἱὸν τοῦτον ὅστις ἀποθνήσκει καταρώμενος τὸν πατέρα του, τὸ δράμα πρέπει νὰ τελειώσῃ καθότι τὸ πάθος ὑψωθὲν εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν τῆς βίας αὐτοῦ, δὲν δύναται πλέον νὰ εὐρῆ ἔκφρασιν ἀνάλογον τοῦ ὕψους αὐτοῦ. Πρέπει ἄρα ἐξάπαντος νὰ καταβῆ τὸ προσκλήσιον. Παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ δὲ τὸναντίον. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τῆς κρίσεως παρεμβαίνει πρόσωπόν τι ἀμερόληπτον καὶ δίκαιον, ὁ Χορὸς, ὅπως ἐξκολουθήσῃ τὴν πράξιν μετριάζων καὶ ἐρμηνεύων αὐτήν.

Ὁ Κρέων πεταλωμένος ὑπὸ τῆς σιγῆς, δὲν ἐνόησε τοὺς λόγους τοῦ Αἴμωνος. Ἐσυχώτερος ὁ Χορὸς καταλάσταν αὐτοὺς, καὶ οὗτος παρουσιάζεται ν' ἀποκαλύψῃ τοῖς θεαταῖς πᾶσαν τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἐννοίαν αὐτῶν, βοηθεῖα τινὸς ὕμνου, ἐν ᾧ ἐκτελεῖται μετὰ τινος εἵδους φόβου τὴν ἀπόλυτον τοῦ ἔρωτος ἰσχύν. « Ἐρως, Ἐρως ἀνίκητε, εἰς καὶ κατατάσσεις τοὺς ἰσχυροὺς, ὅς εἰς τὰς μάχαιρας παρεῖας τῆς νεάνιδος ἐννευχεύεις· φοιτᾷς ὑπερόντιος, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πενιχρὰν τοῦ πενήμενος καλύσθην ἐξ ἴσου ἰσθύνεις. Οὐδεὶς μετὰ τῶν ἀθανάτων θεῶν, οὐδὲ μετὰ τῶν ἐπιγῶνων ἀνθρώπων, δύναται νὰ σε ἀπορροῖ. Σὺ εἰς τὸ ἔγκλημα παρασύρεις καὶ τοὺς θεοὺς, σὺ καὶ τοὺς συνάϊμους ἐμβάλλεις εἰς ἔσθλιν. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀντισταθῆ εἰς τὸν ἐναντιὸν ἄριστον τῶν ὀφθαλμῶν τῆς εὐλέκτρου νεότητος. Τοιοῦτον ἄρα εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιπέσου ἑλληνικῆς τραγωδίας. Τὸν ἔρωτα παραστήσεται μόνον, ὡς τινὰ τῶν φά-

σεων τῆς εἰμαρμένης ἐκείνης, ἥτις πανταχοῦ διώκει τοὺς ἀνθρώπους ἀναποφεύκτως. Ἐνταῦθα δὲ ἰδίως ὡς τι δυστύχημα, ὅπερ προστίθεται εἰς τὰς μυστηριώδεις συμφορὰς τῆς γενεᾶς τοῦ Οἰδίποδος.

Δὲν πρέπει ὅμως διὰ τοῦτο καὶ νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ ἔρωσ ἐκεῖνος ὁ ἵπποτικὸς καὶ ἐνθουσιώδης, ὁ χαρακτηρίζων ἰδίως τῶν νεωτέρων χρόνων τὸ αἶσθημα, δὲν ἔχει καὶ οὗτος τὰς ρίζας αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχαιότητα. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ζητήσωμεν αὐτὸν εἰς τὴν ποίησιν, ἀλλ' εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Τὸ συμπόσιον τοῦ Πλάτωνος εἶναι ὁ τύπος καὶ ἡ θεωρία τοῦ μυστικοῦ καὶ ἵπποτικοῦ ἐκεῖνου ἔρωτος, ὅστις ἤκμασε πρὸ πάντων κατὰ τὸν μεσαιῶνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ἐντεῦθεν ὅμως δὲν ἔπεται, ὅτι ὁ ἵπποτικὸς οὗτος ἔρωσ τοῦ δεκάτου ἔκτου καὶ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος ἐγεννήθη ἐκ τῆς σπουδῆς καὶ τῆς μιμήσεως τοῦ Πλάτωνος. Ὁ ἔρωσ οὗτος τῶν νεωτέρων χρόνων ἐγεννήθη ἀναντιρρήτως ἐκ τῶν χριστιανικῶν θεωριῶν καὶ τῶν πολεμικῶν ἰδεῶν τοῦ μεσαιῶνος. Ἡ θρησκεία καὶ ὁ ἵπποτισμὸς εἶναι αἱ δύο κυριώταται πηγαὶ καὶ αἰτίαι τοῦ εἵδους τούτου τοῦ ἔρωτος. Ὀφείλει ὅμως ὁ ἔρωσ οὗτος τὴν θεωρίαν του εἰς τὸν Πλάτωνα, καθόσον διὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Πλάτωνος τὸ ἤδη ὑπάρχον αἶσθημα, ἐγένετο κατόπιν καὶ ἐπιστήμη. Δὲν ὑπάρχει δὲ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι τὰ ἀξιώματα τοῦ Πλατωνικοῦ ἔρωτος ἐτίθεντο εἰς πράξιν μᾶλλον ὑπὸ τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ἵπποτῶν, οἵτινες οὐδεμίαν εἶχον ἰσθρικὴν ἰδέαν αὐτοῦ, ἢ παρὰ τῶν φιλοσόφων, οἵτινες εἶχον καθ' ἑκάστην αὐτὸν εἰς χεῖρας.

Τὸ συμπόσιον τοῦ Πλάτωνος, ἐξ οὗ γενεαλογεῖται ὁ Πλατωνικὸς καλούμενος ἔρωσ, εἶναι σειρά τις διατριβῶν περὶ ἔρωτος, ἃς ποιοῦσιν οἱ συνδαιτυμόνες ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ νέου Ἀγάθωνος. Παράδοξον εἶναι, λέγει εἰς ἐξ αὐτῶν, ὅτι « οὐδεὶς ἐκ τῶν ποιητῶν, οἵτινες ἐποίησαν ὕμνους εἰς τοὺς πλείστους ἐκ τῶν θεῶν, ὕμνησεν καὶ ἐγκωμιάσαν τὸν ἔρωτα, ὅστις εἶναι

ἐν τούτοις ὁ μέγιστος τῶν θεῶν. » Καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος ἀρα ἔχομεν τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ ἀρχαία ποιήσις μέχρι τῶν χρόνων αὐτοῦ ἔμεινεν ἀδιάφορος ὡς πρὸς τὴν πάθος, ὅπερ κατέστη τὸ πρῶτιστον ἐλαττήριον τῆς νεωτέρας ποιήσεως. « Ἐκαστος λοιπὸν ἐξ ἡμῶν, λέγει ὁ Ἐρυξίμαχος, ἀς λαλήσῃ σήμερον περὶ τοῦ ἔρωτος ὅ,τι αἰσθάνεται καὶ φρονεῖ. » Ὁ Φαίδρος λοιπὸν ἀρχεται πρῶτος νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του περὶ ἔρωτος κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

« Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχει, οὐδὲ γέννησις, οὐδὲ τιμαί, οὐδὲ πλοῦτος, δυνάμενον ὡς ὁ ἔρωτος νὰ ἐμποιήσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅ,τι πρέπει, τούτέστι τὴν ἀπέχθειαν πρὸς τὸ κακὸν καὶ τὸν ζῆλον πρὸς τὸ ἀγαθόν, ἄνευ τοῦ ὁποῦ οὐδεὶς, οὐδὲ ἄτομον οὐδὲ ἔθνος δύναται ποτε νὰ πράξῃ οὐδὲν καλόν, οὐδὲν μέγα. Τολμῶ δὲ εἰπεῖν, ὅτι ἂν τις ἔρων ἐπραττεν ἄττημόν τινα πράξιν, ἢ ὑπέφερον ὕβριν τινὰ χωρὶς νὰ τὴν ἐκδικήσῃ, δὲν ἤθελε ὑπάρξει ποτὲ πρόσωπον εἰς τὸν κόσμον ἄλλο, ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ ἤθελεν αἰσχυρῆ περισσότερον νὰ παρουσιασθῇ, ἢ τὸ πρόσωπον ὁ ἀγαπᾷ. Οὐδέποτε ὁ ἄνθρωπος συγγέεται καὶ ταράσσεται περισσότερον, ἢ ὅταν συλλαμβάνεται πρᾶττων τι κακὸν παρὰ τοῦ ἀγαπωμένου προσώπου. Ὡστε ἂν διὰ τινος γοητείας, πολιτείας τις ἢ στρατὸς ἠδύνατο νὰ σύγκειται μόνον ἐξ ἐρώντων καὶ ἐρωμένων, δὲν ἤθελεν ὑπάρξει ποτὲ λαὸς μισῶν περισσότερον τὸ κακόν, καὶ ἀγαπῶν τούναντίον τὴν ἀρετήν. Ἄνθρωποι διὰ τοιούτων θεσμῶν ἠνωμένοι ἠδύνατο νὰ νικήσωσι πάντα σχεδὸν τὸν κόσμον, καθότι παρὰ παντὸς ἄλλου ἤθελε προτιμήσει τις νὰ φοραθῇ ἐγκαταλείπων τὴν τάξιν του, ἢ ῥίπτων τὰ ὄπλα του, ἢ παρὰ τοῦ προσώπου ὁ ἀγαπᾷ. Καὶ τίς δὲν ἤθελε προτιμήσει χιλιάκις ν' ἀποθάνῃ ἢ νὰ ὑποστῇ ταύτην τὴν ἀτιμίαν; Κατὰ πολὺ δὲ μείζονα λόγον ἤθελε προτιμήσει μᾶλλον τὸν θάνατον, ἢ νὰ ἐγκαταλείψῃ ὅ,τι ἀγαπᾷ, καὶ ν' ἀφήσῃ αὐτὸ ἐκτεθειμένον εἰς κίνδυνον. Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπος τοσοῦτον δειλός, ὃν ὁ ἔρωτος νὰ

μὴ πληροῖ τόλμης καὶ θάρρους, καὶ νὰ μὴ δύναται νὰ ἀποδείξῃ ἤρωα. Καὶ οἱ λόγοι τοῦ Ὀμήρου ὅτι οἱ θεοὶ ἐμπνέουσι θάρρος εἰς τοὺς πολεμιστὰς, δύναται νὰ ἐφαρμοσθῶσι δικαιοῦτερον εἰς τὸν ἔρωτα σχετικῶς πρὸς ἐκείνους, οὗς ἀγαπῶσιν. »

Ἀναγινώσκων τις τ' ἀνωτέρω πιστεύει, ὅτι εὐρίσκειται μᾶλλον ἐν τῇ κυκλικῇ τραπέζῃ τῶν ἱπποτῶν, ἢ ἐν τῷ συμποσίῳ φιλοσόφου Ἑλλήνου ἐν Ἀθήναις, ἀκμάζοντος πρὸ διακοσίων περιπόου αἰῶνων πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως.

Ἡ ὁμιλία αὕτη τοῦ φαίδρου καὶ ὁ διάλογος τοῦ ἱππότου Γυρόνου μετὰ τῆς ὠραίας Μολυάνης εἶνε ἐν σχεδὸν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

Ἴδου ἡ ἀπόδειξις.

Ἡ δέσποινα Μολυάνη ἐσώθη ποτε παρὰ τοῦ ἱππότου Γυρόνου τοῦ εὐγενοῦς ἔκ τινος σπουδαιοτάτου κινδύνου· δι' ὃ ἡ δέσποινα ὤφειλεν ἄκραν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν ἱππότην. Ἄλλ' ὁ ἱππότης ἠγάπα περιπαθῶς τὴν Μολυάνην, ἣν ὁμῶς ἐσέβετο ὅσῳ καὶ τὴν ἠγάπα, διότι ἦτον αὕτη ἡ γυνὴ τοῦ θαυμαστοῦ καὶ περιφήμου ἱππότου Δανουίν. Ὑπὸ τῶν αἰσθημάτων τούτων ἀμφοτέροι ἐμπνεόμενοι, ἐβάδιζον ἔφιπποι διὰ τοῦ δάσους σιωπῶντες καὶ βλεπόμενοι μόνον. Ἄλλ' ἡ δέσποινα Μολυάνη, ἣν ὁ ἔρωτος περιέπλεξεν εἰς τὰ δίκτυά του τοσοῦτον σφιγκτὰ, ὥστε δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ κρύψῃ ὅ,τι ἐσυλλογίζετο, διακόψασα τὴν σιωπὴν, εἶπε μετ' ἀμφιβολίας πρὸς τὸν ἱππότην « Κύριε, ποῖον πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ὠθεῖ τὸν ἱππότην νὰ δείξῃ περισσότερον τὴν τόλμην του καὶ τὴν ἀνδρείαν του; Κυρία, ἀπήντησεν ὁ Γυρόν, μὴν ἀμφιβάλλετε διόλου, ὁ ἔρωτος εἶναι αὐτό· ὁ ἔρωτος εἶναι πρᾶγμα τοσοῦτον ὑψηλόν, καὶ ἔχει τοσαύτην θαυμασίαν δύναμιν, ὥστε δύναται ἐν ἀνάγκῃ νὰ μεταβάλλῃ ἓνα δειλὸν καὶ ἄνανδρον, εἰς γενναῖον καὶ τολμητῆν ἱππότην.

Κατ' ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ ὁποῖον μοὶ λέγετε, Κύριε, ὁ ἔρωτος εἶναι πρᾶγμα πολὺ ἰσχυρόν.

Κυρία, ἀπήντησεν ὁ ἱππότης, τὴν καθαρὰν λέγετε ἀλήθειαν. Μάθετε ὅτι ποτὲ δὲν ἤβελον

δειχθῆ τοιοῦτος ἰππότης, ὡς ἐδείχθη προὐλίγου, ἂν ἡ δύναμις τοῦ ἔρωτος δὲν μὲ ἐνίσχυται. Ναι, κυρία, ἂν ὁ ἔρωτος δὲν μὲ ἐνέπνευε, δὲν ἠθέλετε ἰδεῖ ὅ,τι εἶδετε προὐλίγου· καὶ ἂν ἐπραξάτι, δι' ὃ εἶμαι ἄξιος ἐπαίνου, τοῦτο τὸ ὀφείλω εἰς τὸν ἔρωτα, καὶ εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἀγαπῶ. Οὐδένα ἄλλον εἰς τὸν κόσμον ὀφείλω δι' αὐτὸ νὰ εὐχαριστήσω.»

Τοιουτοτρόπως αἱ μυθιστορίαι τῶν ἰπποτικῶν χρόνων, χωρὶς νὰ γνωρίζωσι τοῦτο οἱ συγγραφεῖς των, εἶναι διηνεκές τι καὶ χαριέστατον ὑπόμνημα τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος.

Μετὰ τὸν Φαῖδρον λαμβάνων ὁ Ἀγάθων τὸν λόγον, ἰδανοποιεῖ ἔτι μᾶλλον τὸν Θεόν, καί περ μὴ ἀποβάλλων ἐξ αὐτοῦ τὴν χαριεστάτην πραγματικότητα.

« Ὁ ἔρωτος, λέγει ὁ Ἀγάθων, μετρωρίζεται καὶ ἀναπαύεται ἐπὶ παντός, ὅ,τι εἶναι κατ' ἐξοχὴν τρυφερόν· καθότι ἐνοικεῖ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν Θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐχὶ μάλιστα εἰς τὰς ψυχὰς ἀπάσας ἀδιακρίτως. Ἀπαντᾷ τὴν καρδίαν σκληρὰν, παρέρχεται αὐτὴν καὶ μεταβαίνει εἰς τὴν τρυφεράν. Ἄν λοιπὸν δὲν ἄπτεται ποτε, ἢ μόνον τοῦ λεπτοτέρου καὶ τρυφεροτέρου μέρους τῶν ὄντων τῶν πλέον τρυφερῶν καὶ λεπτῶν, δὲν πρέπει αὐτὸς ἐξ ἀνάγκης νὰ ἦναι τι κατ' ἐξοχὴν τρυφερόν καὶ λεπτόν; Εἶναι λοιπὸν ὁ λεπτότατος καὶ ὁ τρυφερώτατος πάντων τῶν Θεῶν. Προσθέτω δὲ ὅ,τι εἶναι καὶ οὐσίας λεπτοτάτης· ἄλλως δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσχωρῆ πανταχοῦ, νὰ εἰσδύῃ ἀνεπαισθήτως εἰς πάσας τὰς καρδίας καὶ νὰ ἐξέρχεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Καὶ τίς δύναται νὰ μὴ ἀποδώσῃ αὐτῷ λεπτοτάτην οὐσίαν, κρίνων ἐκ τῆς χάριτος, ἣτις κατὰ τὴν ὁμολογίαν ἀπάντων διακρίνει τὸν ἔρωτα; Ἐρως καὶ ἀσχημία, εἰσὶν εἰς ἀδιάκοπον πόλεμον. Οὐδέποτε ὁ ἔρωτος ἐγκαθίσταται εἰς τι ἐστιγματισμένον σῶμα εἴτε ψυχὴν, ἀλλ' ὅπου εὐρίσκει ἄνθη καὶ ἀρώματα, ἐκεῖ καὶ εὐρίσκεται καὶ ἐμμένει.»

Ἄποια εὐτυχὴς καὶ ἐπιτυχὴς ἀνάμιξις τῆς γλώσσης τῶν αἰσθήσεων μετὰ τῆς ψυχῆς! Τὸ πᾶν ἐνταῦθα εἶναι ἰδέα καὶ εἰκῶν!

Ἰδοὺ τίνι τρόπῳ, ἐν τινι συμποσίῳ οἱ πρόγονοι ἡμῶν, τὴν κεφαλὴν ἔχοντες ἐστολισμένην μὲ ἄνθη, καὶ τὸ ποτήριόν κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖρας, συνεζήτουν τοσοῦτον εὐκόλως καὶ χαριέντως τὰς ὑψολοτέρας ιδέας τοῦ αἰσθήματος, τῆς θρησκείας, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς τέχνης!

Ὁ ἔρωτος ὁ Πλατωνικὸς ἔσχε μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ ΙΣ' καὶ ΙΖ' αἰῶνος, καθ' οὓς αἱ Πλατωνικαὶ θεωρίαι συνανεμίχθησαν μετὰ τῆς περὶ ἀγάπης θεωρίας τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ νεωτέρα κοινωνία εἶναι τὸ ἄμεσον προῖον τοῦ μεσαιῶνος, οὗτος δὲ ὁ μεσαιῶν εἶναι ἀπόρροια τῶν ἠθῶν τῶν βαρβάρων τοῦ βορῶ, τούτου ἕνεκεν πρὶν ἐξετάσωμεν τὸν ἔρωτα τοῦ ΙΣ' καὶ ΙΖ' αἰῶνος, πρέπει προηγουμένως νὰ ἐρευνήσωμεν τίς ἦν ὁ ἔρωτος κατὰ τὸν μεσαιῶνα καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ βαρβάρους καλουμένους χρόνους.

Εἰς τὰ ἦθη τῶν βαρβάρων ἦτοι τῶν βορείων ἐθνῶν τῆς εὐρώπης, Γερμανῶν, Κελτῶν, Γαλατῶν, καὶ λοιπῶν, δύο ὑπάρχουσι διαφορετικὰ γνωρίσματα· ἐξ ἑνὸς μὲν τὸ σέβας, ὃ αἱ γυναῖκες ἐν γένει ἐνέπνεον, καὶ ἡ μεγάλη ἐξ ἄλλου ἐπιρροή, ἣν ἤσκουναὶ ἠρωίδες καὶ αἱ ἱέρειαι. Τὰ δύο ταῦτα γνωρίσματα, συνετέλεσαν νὰ εἰσαγάγῃσι εἰς τὴν γερμανικὴν κοινωνίαν τὴν ἰδέαν τῆς ἰσότητος μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναίκος. Ἡ γυνὴ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Γερμανίᾳ ἦν ἀληθῶς ἡ σύντροφος τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὸν κίνδυνον, εἰς τὴν εἰρήνην καὶ εἰς τὸν πόλεμον, εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν θάνατον. Ἐκτὸς τῆς ἀξίας, ἣν ἡ γυνὴ εὐρίσκει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Γερμανοῖς εἰς τὴν ἰσότητα ταύτην τῶν πόνων καὶ τῶν κινδύνων, ἡ γυνὴ τῆς Γερμανίας εἶχε καὶ εἰδός τι ἐξουσίας θρησκευτικῆς. Ἡ ἰδέα, ἣν εἶχον οἱ Γερμανοὶ περὶ γυναικός, ὅτι εἶχε τι ἅγιον καὶ προφητικόν, ἐγένετο ἀφορμὴ ἵνα αἱ γυναῖκες ἐκείναι πρὸ πάντων, αἵτινες ἐφαίνοντο πεπρωκισμέναι διὰ τινος ἰδιαιτέρου ἐνστίγματός, ἢ μυστηριώδους τινὸς τρόπου, ἐθεωροῦντο ὡς προφήτιδες.

Παρά τοῖς Γαλάταις ἡ αὐτὴ ὑπῆρχε δυσει-
δαμονία ὡς πρὸς τὰς Δρουίδας. Ἡ γυνὴ μὲν, παρὰ
τοῖς Γαλάταις, ὡς τοιαύτη, ἐνέπνεεν ὀλιγώτερον
εἴδος ἢ παρὰ τοῖς Γερμανοῖς· ἀλλ' ὡς ἰέρεια,
ὡς μάγισσα, ἦτον ἀντικείμενον τοῦ φόβου. Ἡ
ὄψις, ἡ διαμονή, ὁ βίος, τὰ ἔθιμα καὶ αἱ τε-
λευταί τῶν Δρουίδων, ἦγειρον πάντα ταῦτα τὴν
φρίκην ἐν γένει. Αἱ Δρουίδες ἐτέλουν θυσίας
νοκτερινὰς καὶ ἀνθρωπίνους· ἔζων ἐπὶ βράχων,
ἢ ἐπὶ νήσων ἐν τῷ μέσῳ τῶν θαλασσῶν. Καὶ
αἱ νῆσοι αὐταί, φοβεραὶ εἰς πάντας τοὺς θαλασσο-
πόρους, διότι ὑπῆρχεν ἰδέα, ὅτι εἰς τὰς ἀκτὰς
τῶν αἰ τρικυμῖαι ἦσαν πολὺ συχνότεραι καὶ
φοβερώτεραι, καθίσταντο ἀγιαστήρια ἀπρόσιτα
εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν βεβήλων. Ἄν ὁ ἐχθρὸς
ἤρχετο νὰ προσβάλλῃ τὰ ἱερὰ ταῦτα ἄσυλα, οἱ
πολεμισταὶ πανταχόθεν συνέρχοντο ἵνα προστα-
τεύσωσιν αὐτὰ, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν τάξεων
τῶν μαχητῶν αἱ Δρουίδες ἔτρεχον δεξιὰ καὶ
ἀριστερὰ, φέρουσαι ἐνδύματα μέλανα, ἔχουσαι
τὴν κόμην λευμένην, κρατοῦσαι εἰς τὰς χεῖ-
ρας λαμπάδας, καὶ ὅμοιαι κατὰ πάντα πρὸς
τὰς Ἑρινύδας τῆς ἀρχαιότητος· ἐνῶ οἱ Δρουίδαι
ἔχοντες τεταμένας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρα-
νὸν, προσέφερον ἀρὰς φοβεράς. Θέσμιμα παράδο-
ξον καὶ φοβερόν, ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἐμποιῆσαν
φρίκην εἰς τὰς Ῥωμαϊκὰς λεγεῶνας, ὅτε προσέ-
βαλον τὴν νῆσον Μόναν, τελευταίον καταρύ-
γιον τῶν Δρουίδων καὶ τῶν θρησκευτικῶν μυ-
στηρίων τῶν Κελτῶν.

Ὁ χαρακτὴρ τῶν Βαλκυρίων τοῦ Βορρᾶ εἶ-
ναι ὀλιγώτερον στυγνὸς τοῦ χαρακτῆρος τῶν
Δρουίδων. Αὐταὶ εἶναι ὠραῖαι καὶ τολμηραὶ
πολεμιστρίαι, τρέχουσαι ὡς αἱ ἡρώιδες τοῦ
μεσαιῶνος νὰ εὕρωσι τύχην. Ἀλλὰ μᾶλλον τού-
των αὐστηραὶ, ἔχουσιν ἀγρίαν τινα καὶ αἰμοχαρῆ
ἀγνότητα. Ὅπως ἀγαπήσωσι πρέπει νὰ νικη-
θῶσι. Δύνανται νὰ λάβωσιν ἄνδρα, ὃν ἂν
θελήσωσι, διότι εἶναι ὅλως ἀνεξάρτητοι τῶν
γονέων των. Εἶναι ἐπίσης ἐλεύθεραι ὡς οἱ πο-
λεμισταί, καθ' ὧν μάχονται, ἀλλὰ μόνον τοὺς
νικητὰς των λαμβάνουσιν ἄνδρας. Ἴδου ἐν πα-

ράδειγμα τοιαύτης τινὸς Βαλκυρίας. Ἡ νέα καὶ
ὠραία Ἀλβίδα, ὅπως διαμείνη πάντοτε ἀγνή
καὶ καθαρὰ, ἔζη ἀπὸ τῆς νηπιακῆς αὐτῆς ἡλι-
κίας εἰς μεμονωμένον τινὰ πύργον, μεθ' ἐνὸς
ὄφρεως καὶ μιᾶς ἐχίδνης, ἃ αὐτὴ ἀνέθρεψεν ὡς
φύλακας τῆς τιμῆς τῆς. Ἀλλ' ὁ Ἄλφ, υἱὸς
τοῦ Σιγάρ βασιλέως τῆς Δανίας, γινώσκων τὴν
καλλονὴν καὶ τὴν ἀγνότητα τῆς Ἀλβίδας,
εἰσέδυσεν εἰς τὸν φοβερὸν πύργον καὶ ἐνίκη-
σε τοὺς φύλακὰς του. Τὸ κατόρθωμα τοῦτο
δὲν συνεκίνησε τὴν καρδίαν τῆς Ἀλβίδας.
Μὴ ἔχουσα δὲ τοῦ λοιποῦ πεποίθησιν, εἰμὴ
εἰς μόνην ἑαυτὴν, ὅπως προστατεύσῃ τὴν φή-
μην ταύτην τῆς ἀγνότητός τῆς, ἦν προτιμᾶ
πάσης ἄλλης εὐτυχίας τοῦ κόσμου, ἐνδύεται
ὡς ἀνὴρ πολεμιστῆς, ἐξοπλίζεται ἐν πλοῖον, καὶ
ἀπὸ κόρης δειλῆς καὶ τρυφερᾶς γίνεται πειρα-
τῆς. Παραδέχονται δὲ τὰ σχέδιά τῆς καὶ ἄλ-
λαι νέαι μεθ' ὧν καὶ διασχίζει τὰς θαλάσσας,
πανταχοῦ φοβερὰ καὶ ἀνίκητος, μέχρις οὐ ἡμέ-
ραν τινὰ καταληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἄλφ ἐντός τινος
κόλπου, ἐνίκηθη καὶ ἀνεγνωρίσθη· καθότι, διὰ
σφοδρῶ τινος σπαθισμοῦ, ὁ Ἄλφ συνετριψε
τὴν περικεφαλαίαν τῆς. Ἡ πράξις αὕτη ἔδωκε
πέρας εἰς τὴν μάχην. Ἡ δὲ Ἀλβίδα τότε ἐν-
δίδουσα εἰς τὸν ἔρωτα καὶ εἰς τὴν ἀνδρείαν
τοῦ νικητοῦ τῆς, συνήνεσε νὰ τὸν λάβῃ ἄνδρα.

Ἴδου τὰ ἦθη τῶν πολεμικῶν τούτων γυ-
ναικῶν, αἵτινες ἦσαν ἴσαι πρὸς τὸν ἄνδρα διὰ
τῆς ἀνδρείας των καὶ δέσποιναι αὐτοῦ διὰ τῆς
καλλονῆς των, ἀλλ' αἵτινες ἀπέφευγον αὐτὸν
διὰ τινος εἶδους ἀγρίας καὶ ἀτιθάσσου ἐγκρα-
τείας. Ἦσαν δὲ τολμηραὶ καὶ ἀνίκητοι ἐν ὄσῳ
ἦσαν παρθένοι. Ἄπαξ δὲ καταβληθεῖσαι ὑπὸ
τοῦ πάθους, δὲν ἦσαν πλέον ἢ καλαὶ γυναῖ-
κες. Ὁ ἡρωϊσμὸς των ἐξήρτητο ἐκ τῆς παρ-
θενίας των. Τὸ περίεργον δὲ ἐνταῦθα εἶναι ὅτι,
αὕτη ἡ μεγάλη τῆς παρθενίας ἐκτίμησις καὶ
ἡ ἰδέα τῆς δυνάμεως, ἦν συνέδεον μετ' αὐτῆς
δὲν εἰσῆχθησαν εἰς τὸν Βορρᾶν ὑπὸ τοῦ Χρι-
στιανισμοῦ, ὅστις ὡς γνωστὸν, τοσοῦτον ἀνύ-
ψωσε καὶ ἐδόξασε τὴν παρθενίαν, ἀλλ' ἦν ἐμ-

φυτος εἰς τὰ ἦθη αὐτὰ καὶ εἰς τὰς παραδόσεις τούτων τῶν ἐθνῶν.

Εἰς τὰς παραδόσεις ταύτας, δὲν ἀπαντῶμεν τὰς γυναίκας μόνον ὡς προφήτιδας καὶ πολεμιστρίδας, καὶ ἡ ἰσότης αὐτῶν πρὸς τὸν ἄνδρα δὲν πηγάζει ἀπλῶς ἐκ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ βίου των, ἀλλ' εἶναι ἴσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ δι' ἄλλου γλυκυτέρου καὶ δραστηριωτέρου τρόπου αὐταὶ δηλαδὴ συμβουλευούσιν αὐτὸν εἰς τὰς ἀπορίας του, τὸν σώζουσιν εἰς τὰς κινδύνους του, καὶ ἀναζωπυροῦσι τὸ θάρρος του διὰ λόγων μεστῶν εὐγενείας καὶ τρυφερότητος.

Ἄλλαχού δὲ αἱ νέαι κόραι εἶναι ἐπιτετραμμένα νὰ ἐξετάζωσι ματὰ προσοχῆς τὸ πρόσωπον τῶν ξένων, οἵτινες φιλοξενοῦνται εἰς τὸν πατρικὸν αὐτῶν οἶκον, διότι γνωρίζουσιν ἐκ τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου, νὰ διακρίνωσι τὰ ἦθη, τὸν χαρακτήρα, καὶ αὐτὴν τὴν κοινωνικὴν καταγωγὴν τῶν ξένων. Ὅθεν ἀντὶ νὰ ζῆ μακρὰν τῶν ὄψεων τοῦ ξένου, ἀντὶ νὰ κρύπτηται εἰς τὸ γυναικεῖον ἢ γυνὴ τοῦ Βορῶξ, εἶναι ὑπόχρεως μάλιστα νὰ περιποιῆται τοὺς ξένους, καὶ νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῆς σωτηρίας τῆς οἰκίας διὰ τῆς ἀγχινοίας καὶ τῆς ὀξυδερκείας αὐτῆς.

Μὴ ἐκπληττώμεθα ἄρα, ὅτι ὁ ἰπποτισμὸς, τέκνον τῶν Γερμανικῶν παραδόσεων καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, τοσοῦτον ἐτέθετο τὰς γυναίκας· ἡ διπλῆ αὕτη αὐτοῦ καταγωγὴ τὸν διέθετε φύσει πρὸς τοῦτο. Χριστιανοί, οἱ ἰππόται, εὐρισκον πανταχοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὴν γυναῖκα ἴσην πρὸς τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πίστεως. Οἱ ἄνθρωποι δὲ τοῦ Βορῶξ εὐρισκον ὡσαύτως εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἦθη αὐτῶν, τὴν γυναῖκα ἴσην πρὸς τὸν ἄδρα διὰ τοῦ πολέμου, τῆς θρησκείας καὶ τῶν συμβουλῶν.

Εἰς ἐκ τῶν πρώτων κανόνων τοῦ ἰπποτισμοῦ ἦτον ἡ ὑπηρεσία καὶ ἡ τιμὴ πασῶν τῶν γυναικῶν χάριν τοῦ ἔρωτος μιᾶς. Ἡ τρυφερά αὕτη καὶ σπουδαία προστασία, ἦν αἱ γυναῖκες εὐρισκον εἰς τοὺς ἰππότας, ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν

ἀπάντων τῶν μυθιστορημάτων τῆς ἰπποτικῆς ἐποχῆς, καὶ εἰς τοῦτο κυρίως συνίσταται ὁ ἰπποτικὸς ἔρωτος, οὗ τὸν χαρακτήρα ἤδη ἐξετάζομεν.

Ὁ ἰπποτικὸς ἔρωτος ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ θεοποιῆ, οὕτως εἶπειν, τὴν γυναῖκα, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἀντικείμενον λατρείας, ὅπερ ἀνυψοῖ καὶ ἐξαγνίζει τοὺς λάτρεις του. Ὁ ἰπποτισμὸς ἐπειράθη πρᾶγμα, ὅπερ, καίτοι πολλάκις δοκιμασθὲν, ποτὲ δὲν ἐπέτυχεν· ἐπειράθη τοῦτέστι νὰ μεταχειρισθῇ τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἰδίως τὸν ἔρωτα, ὅπως ὀδηγήσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀρετὴν. Ἐν τῇ πορείᾳ ταύτῃ ὁ ἄνθρωπος πάντοτε σταματᾷ καθ' ὁδόν. Ὁ ἔρωτος ἐμπνέει βεβαίως πολλὰ εὐγενῆ καὶ γενναῖα αἰσθήματα· τὴν ἀνδρείαν, τὴν ἀφοσίωσιν, τὴν θυσίαν τῆς περιουσίας καὶ τῆς ζωῆς, ἀλλὰ δὲν θυσιάζει ποτὲ ἑαυτὸν, καὶ ἐνταῦθα ἀποκαλύπτεται ἡ ἀνθρωπίνη ἀδυναμία.

Ἐν τῇ ἀνατροφῇ τῶν νέων ἰπποτῶν, αἱ γυναῖκες ἐλάμβανον τὸ μέγιστον μέρος. Αὐταὶ ἦσαν ἐπιφορτισμέναι νὰ διδάξωσι τοὺς νέους ἰππότας τὴν κατῆχσιν καὶ τὴν τέχνην τοῦ ἀγαπᾶν, τὴν θρησκείαν καὶ τὴν περὶ τὰς γυναίκας θεραπείαν, δύο ἐπιστήμας, αἵτινες φαίνονται ἀποκλείουσαι αὐτὰς ἀμοιβαίως, καὶ ἃς μ' ὄλα ταῦτα ὁ ἰπποτισμὸς ἀνέθετεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν γυναικῶν, σκοπῶν ἀναμφιβόλως νὰ μετριάσῃ καὶ συγκεράσῃ τὴν μίαν διὰ τῆς ἄλλης.

Ὁ συγκερασμὸς δὲ, ὃν ἐποίουν οἱ περίεργοι οὔτοι καθηγηταί, ἦν ἡ διδασκαλία, ὅτι «ὁ ἐραστὴς ὅστις ἐγνώριζε νὰ ὑπηρετήσῃ εὐλικρινῶς μίαν κυρίαν, ἦτο σεσωσμένος (α).» Ὅπως λοιπὸν μάθη νὰ ὑπηρετῇ εὐλικρινῶς τὰς κυρίας καὶ τὸν Θεόν, ὁ νέος ἰππότης ἤσκειτο νὰ ἦναι ἀνδρεῖος, τολμηρὸς, γενναῖος, εὐγενὴς, ἀξίεραστος, θεραπευτικὸς τέλος πάντων.

Ἀλλ' ἡ γενικὴ αὕτη θεραπευτικότης, ἥτις καθυθύνετο τὸ πρῶτον πρὸς ἀπάσας τὰς κυ-

(α) Ἴδε: Sainte-Palaye Memoires zur la Chevalerie.

ρίας, ἐμμερικεύετο ἐντὸς ὀλίγου, περιωρίζετο εἰς ὠρισμένον τι ἀντικείμενον, καὶ ἐγίγνετο ἔρωσ. Ὁ ἔρωσ οὗτος δὲν ἐθορούθει ποσῶς τοὺς διδάκτορας τούτους τοῦ ἵπποτισμοῦ, καθότι ἦτον ἀπλῶς βαθμὸς τις τῆς ἀνατροφῆς.

Ὅσῳ ἡ γυνή, ἣν ὁ ἵππότης ἐξελέξατο, ἦν ὠραία καὶ ἐνδοξος, τοσοῦτῳ καθίστατο οὗτος τολμηρότερος καὶ παραβολώτερος, ὅπως συγκινησῆ τὴν καρδίαν τῆς, διὰ τῆς δόξης καὶ τῆς φήμης τῶν ἀνδραγαθημάτων του.

Εἰς οὐδεμίαν κοινωνίαν αἱ γυναῖκες ἐλάμβανον μέρος μεγαλύτερον εἰς τὰ τοῦ βίου, ἢ ὅσον ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ μεσαιῶνος, ἣτις ἐκληρονόμησε τὰς ἀρχαίας παραδόσεις τῆς Γερμανίας. Αὗται ἐν τῷ μεσαιῶνι εἶναι οἱ παιδαγωγοὶ τῆς νεολαίας, αὗται ἐμπνέουσι τὰς μεγάλας πράξεις, αὗται εἶναι οἱ δικασταὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς στρατιωτικῆς δόξης, αὗται ἀσκοῦσιν ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐν τῷ οἴκῳ, αὗται θεραπεύουσι τοὺς ἵππότας καὶ περιδέουσι τὰς πηγὰς των. Αὗται αἱ ἡγεμονίδες ἐθεώρου καθήκον των νὰ νοσηλεύωσι τοὺς ἵππότας, οἵτινες ἔπαθον ὑπερασπιζόμενοι αὐτάς· ἡγάπων νὰ ψυχαγωγῶσι διὰ τῆς συνομιλίας των τὴν ἀηδίαν τῆς ἀναρρώσεως· καὶ κατὰ τὰς στιγμὰς ταύτας τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς συμπαθήσεως ἀπεσπῶντο μάλιστα αἱ γλυκύτεραι ὁμολογίαι.

Τοιοιουτρόπως ἐν τῷ ἵπποτισμῷ τὸ πᾶν ἔτεινε πρὸς τὸν ἔρωτα, ἢ ἀνατροφή τῶν δοκίμων, αἱ ἀνδραγαθίαι τῶν ἵπποτῶν, ἢ θεραπεία τῶν πληγῶν, καὶ ἡ βραδύτης τῆς ἀναρρώσεως.

Ὁ ἔρωσ δὲ οὗτος, ὅστις δὲν ἦτο πάντοτε βεβαίως τοσοῦτον μετριόφρων καὶ ἀγνός, ὡς ἐδίδασκον αὐτὸν οἱ καθηγηταὶ του, ἦτο τούλαχιστον πάντοτε πιστός; δὲν ὑπῆρχον καὶ ἵπποταὶ ἄστατοι καὶ ἠρωίδες φιλάρεσκοι;

Αἱ μυθιστορίαι τῆς ἵπποτικῆς ἐποχῆς εἶναι πλήρεις δυστυχῶς τῶν ἀστασιῶν καὶ τῶν ζηλοτυπιῶν τῶν ἐραστῶν. Πανταχοῦ παρὰ τὸν πιστὸν ἔρωτα ἀπαντᾶται ὁ κοῦφος καὶ ὁ ἄστατος ἔρωσ. Πανταχοῦ ὁ Ἀμαδίας ὁ ἐκπροσωπῶν τοὺς κανόνας τοῦ ἵπποτικοῦ ἔρωτος ἵσταται

παρὰ τὸν Γολκῶρ, τὸν παριστάνοντα τὰ πραγματικά ἦθη.

Ὁ μεσαιῶν ἔθηκε τὸν ἔρωτα ὡς ἀρχὴν τοῦ ἵπποτισμοῦ· ἐπειράθη δὲ μάλιστα καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν εἶδός τι δημοσίας τάξεως. Καὶ εἰς τοῦτο ἔτεινον τὰ καλούμενα δικαστήρια τοῦ ἔρωτος, ἅπερ ἀναντιρρήτως εἶναι ἐν ἐκ τῶν περιεργωτάπων γνωρισμάτων τῶν ἠθῶν τοῦ μεσαιῶνος.

Ὁ ἔρωσ εἶναι ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων τὸ μᾶλλον ἀντιτασσόμενον εἰς τοὺς κανόνας καὶ τὴν παιθαρχίαν. Ὁ μεσαιῶν ὅμως εἶχε τὴν ἀξίωσιν νὰ κανονίσῃ τὴν πορείαν τοῦ πλέον ἰδιοτρόπου καὶ ἀνυποτάκτου αἰσθήματος· ἐντεῦθεν ἡ διάταξις ἢ το ἔθος τῶν δικαστηρίων τοῦ ἔρωτος.

Δὲν δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ ἐκταθῶμεν ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν τῶν δικαστηρίων τούτων, οὐδὲ νὰ ἐξετάσωμεν εἰδικώτερον τὰς διατάξεις τοῦ κώδικος τῆς παραδόξου ταύτης ἀκαδημαϊκῆς, οὕτως εἰπεῖν, νομοθεσίας. Τὰς βάσεις δὲ μόνον τοῦ κώδικος τούτου δυνάμεθα νὰ ὑποδείξωμεν, ἐξ ὧν δύναται πᾶς τις νὰ εἰκάσῃ καὶ τὰς λεπτομερείας. Κατὰ τὸν κώδικα λοιπὸν τοῦτον τῶν δικαστηρίων, ὁ ἔρωσ ἦτον ἀδύνατος νὰ ὑπάρξῃ ἐν τῷ γάμῳ· καθότι ἐν τῷ ἔρωτι τὸ πᾶν εἶναι χάρις καὶ εὐνοια, ἐν δὲ τῷ γάμῳ τὸ πᾶν εἶναι τὸναντίον δικαίωμα. Τὰ προνόμια, ἃ ὁ ἔρωσ ἐν τῷ μεσαιῶνι εἶχεν ἀπέναντι τοῦ γάμου, πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν ἐν γένει εἰς τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ τοῦ γάμου, οἷον κατέστησαν αὐτὸν αἱ φεουδαλικαὶ διατάξεις. Ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες ἐν τῷ μεσαιῶνι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ κληρονομῶσι τὰ καλούμενα φέουδα, ἦτοι τὰ τιμάρια, ἐνεκεν ταύτων μόνον πολλάκις οἱ μεγάλοι τιμαριούχοι ἐλάμβανον αὐτάς εἰς γυναῖκας. Οἱ γάμοι ἄρα ἦσαν προϊόντα ἀπλῆς φιλοδοξίας, ὅπου οὐδεὶς οὐδ' ἡγάπα, οὐδ' ἡγαπάτο. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἔρωσ ἔπρεπε πάντως νὰ ὑπάρξῃ που, ἀφοῦ δὲν εἶχε θέσιν ἐν τῷ γάμῳ, ἔλαβε θέσιν παρὰ τὸν γάμον. Ὅπως δὲ δικαιολογήσῃ τοῦτο ὁ κώδιξ τῶν δικαστηρίων τοῦ

ἔρωτος, ἐκήρυξεν ὡς ἀξίωμα, ὅτι ὁ ἔρωτος ἦτον ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἡδονήν. Περιφρουρούμενοι ὑπὸ τῆς θεωρίας ταύτης τοῦ ἔρωτος οἱ ἵπποται καὶ αἱ ἵπποτικαὶ δέσποιναι, δὲν ἐδίπταζον ποσῶς ν' ἀγαπῶσιν ἐκτὸς τοῦ κύκλου τοῦ γάμου, καὶ νὰ ὁμολογῶσι μάλιστα τὸν ἔρωτα τοῦτον αὐτῶν, ὃν ἡ θεωρία ἀπήλλαξε παντὸς γήϊνου καὶ ὑλικοῦ.

Τοιοῦτος ἐν συνόψει ὁ ἔρωτος τοῦ μεσαιῶνος· ἴδωμεν δὲ νῦν τίς καὶ διὰ τίνων καὶ τίνι τρόπῳ ἀνεπτύχθη ὁ καθ' ἡμᾶς νεώτερος ἔρωτος.

Μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τούτῳ ἔσχεν ἡ εἰσαγωγή τῶν γυναικῶν εἰς τὸν κόσμον, ἡ κυρίως εἰπεῖν εἰς τὴν ἐκλεκτὴν συναναστροφὴν. Τὸ γεγονός τοῦτο, ὅπερ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ σπουδαιότατον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἔρωτος, χρονολογεῖται πρῶτον ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος. Ἡ διδασκαλία δὲ τοῦ γνωστοῦ ἡμῖν ἤδη Πλατωνικοῦ ἔρωτος συνετέλεσε πολὺ εἰς τὸ νὰ δημιουργήσῃ τὴν ὑπεροχὴν τῶν γυναικῶν, κατὰ τὸν δέκατον ἔκτον τοῦτον αἰῶνα, καὶ νὰ καταστήσῃ τὸν ἔρωτα προνομιοῦχόν τι ἀντικείμενον τῆς φιλολογίας. Ὁ χριστιανισμὸς ἐνέπνευσε μὲν εἰς τὴν ψυχὴν αἰσθήματα λίαν τρυφερά, πλὴν τὰ αἰσθήματα ταῦτα τὰ ἔστρεψεν ὅλως ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸν θεόν. Ὁ ἵπποτικὸς μεσαιῶν ἐπειράθη νὰ μεταχειρισθῆ τὸν ἔρωτα, ὡς μέσον ἐνθαρρυντικὸν τῶν γενναίων πράξεων, πλὴν ἡ ἀπόπειρα αὕτη, ἣτις ἐπέτυχε μᾶλλον ἐν τῇ μυθιστορίᾳ ἢ ἐν τῇ πράξει, δὲν ἐστάθη ἱκανὴ νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἔρωτα ὑπεροχὴν γενικὴν ἐπὶ τοῦ κόσμου καὶ ἐπὶ τῆς φιλολογίας. Ὁ ἔρωτος κατὰ τὸν μεσαιῶνα περιεκλείετο καὶ περιωρίζετο μεταξὺ τοῦ ἵπποτου καὶ τῆς ἐκλεκτῆς του. Ἄλλ' ὁ νεώτερος ἔρωτος κατέστη εἰδὸς τι διδασκαλίας σοβαρᾶς καὶ σοφῆς, ἣτις ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀντικείμενον συνομιλίας ἐν τῷ κόσμῳ χωρὶς νὰ ἐγείρῃ πρὸ πάντων φόβους ἢ δισταγμούς. Ἐπειδὴ δὲ ἐτήρει συγχρόνως τὸ θέλημα, ὃ φύσει ἐγκαίεται εἰς τὸ ζῴηρότατον τοῦτο αἰσθημα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, εἶχέ τι, δι' οὗ ἠδύνατο οὐ

μόνον νὰ ἐμψυχώσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ δικαιολογήσῃ ἐν ταύτῳ τὰς ἐρωτικὰς συνδιαλέξεις.

Ἄν αἱ γυναῖκες δὲν κατεῖχον ἤδη ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὴν θέσιν, ἣν ἀπένειμεν αὐτοῖς ὁ χριστιανισμὸς, ἡ Πλατωνικὴ περὶ ἔρωτος θεωρία πιθανώτατα ἤθελε χρησιμεύσει μόνον ὡς θέμα ἀκαδημικῶν συζητήσεων, ἀνευ τινος πρακτικῆς ἐπιρροῆς εἰς τὸν κόσμον. Ἀλλὰ διὰ τῆς ἀνεγνωρισμένης ἤδη ὑπεροχῆς ταύτης τῶν γυναικῶν, ὁ Πλατωνικὸς ἔρωτος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ περιορισθῆ εἰς τὰς σχολὰς τῆς φιλοσοφίας. Αἱ γυναῖκες ὤφειλον νὰ ὠφελήθωσιν ἐξ αὐτοῦ ὅπως βασιλεύωσιν ἐν τῷ φεουδαλικῷ κόσμῳ τοῦ μεσαιῶνος. Ἡ Πλατωνικὴ ὁμῶς αὕτη θεωρία, εἰς τὰς χεῖρας τῶν γυναικῶν, ἔτι μᾶλλον ἐξωραΐσθη καὶ συνεφύη πρὸς τὰ ἔθιμα τοῦ κομψοῦ νεωτέρου κόσμου, ὃν ἤρχισαν αὐταὶ νὰ θεμελιώσιν, ἀποβαλὼν τὸν αὐστηρὸν αὐτοῦ ἀκαδημαϊκὸν χαρακτήρα, καὶ γενόμενος πρακτικὴ ἐπιστήμη τῆς κοινῆς ἀνατροφῆς. Συγχίσασαι δὲ εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ τὰς ἰδέας τοῦ ἵπποτισμοῦ καὶ τοῦ Πλατωνικοῦ ἔρωτος, ἐδημιούργησαν νέαν τινὰ τέχνην, ἣτις εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα la galanterie ἢ ὡς κομψοπρέπεια, ἐπὶ πολὺ διατηρήσασι τὴν ἔντιμον αὐτῆς καὶ σοβαρὰν σημασίαν.

Οὐδαμῶς ἀλλοῦ δύναται τις νὰ εὔρη πιστότερον καὶ ἀκριβέστερον ἐκπεφρασμένην τὴν ἰδέαν, τοὺς τύπους, καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ νέου τούτου εἶδους τοῦ ἔρωτος, ἢ εἰς τοὺς προλόγους καὶ τοὺς ἐπιλόγους τῶν διηγημάτων τῆς βασίλισσας τῆς Ναβάρρας, (Les contes de la reine de Navarre). Ὁ ἔρωτος ἐν αὐτοῖς δὲν εἶναι ὁ γνωστὸς ἤδη ἐκεῖνος ἔρωτος τοῦ ἵπποτισμοῦ καθ' ὅλοκληρίαν, ἀλλὰ πλέον λεπτὸς καὶ πεπαιδευμένος, ἀγαπῶν τὴν πνευματώδη συνδιάλεξιν καὶ συντελῶν εἰς τὴν ἐμψύχωσίν της· ὅπως βασιλεύωσιν ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ κοινωνίᾳ τῶν νεωτέρων χρόνων, καὶ ὡς ὠφελήθησαν ἐκ τοῦ ἵπποτισμοῦ, εἶναι εὐχαρίστησις ἀρμόζουσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῶν λεπτῶν ἡθῶν καὶ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς· εἶναι τέλος πάντων ἡ δυσκατόρα

θωτος συμμαχία τῆς ἡδονῆς, τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ φιλολογίᾳ ὑπάρχουσι τρία μεγάλα μυθιστορήματα, ἐκπροσωποῦντα ἀκριβῶς τρεῖς διακεκριμένους βαθμοὺς τῆς γυναικείας ὑπεροχῆς ἐν τῷ νεωτέρῳ κόσμῳ, καὶ ἀναντιρρήτως ἀσκήσαντα μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ιδεῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν τάξεων αὐτοῦ. Ταῦτα δὲ εἶναι ὁ Ἀμαδῆς, ἐκπροσωπῶν τὸν ἱπποτικὸν ἔρωτα, μᾶλλον ὅμως ἐξημερωμένον εἰ μὴ ἐκτεθλυμένον ἢ Ἀστράια, ἣτις συγχέει καὶ ἀναμιγνύει τὸν Πλατωνικὸν ἔρωτα μετὰ τοῦ ἱπποτικοῦ, ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ βουκαλικοῦ ἔρωτος, καὶ ἡ Κληλία, ἣτις ἐμπεριέχει τὸν κώδικα τῆς νεωτέρας ἀνωτέρω ρηθείσης κομψοπρεπειᾶς.

Ἰσως δὲ ἡ ἀνάλυσις τῶν σπουδαιοτάτων τούτων μυθιστοριῶν, ἐν αἷς κατοπτρίζονται τὰ ἥθη καὶ αἱ ιδεαὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου ὡς πρὸς τὸν ἔρωτα, λάβει χώραν ἀκολούθως.

Η. Α.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ ΕΝ ΔΑΜΑΣΚΩ ΤΗΣ ΣΥΡΙΑΣ.

Οἱ χριστιανοὶ ἐν Δαμασκῷ θεωροῦνται ἐν γένει ὡς ἄνθρωποι ἀγαπῶντες πολὺ τὰς διασκεδάσεις. Αἱ ἐπίσημοι ἐποχαὶ τοῦ βίου ἐν αἷς φέρ' εἰπεῖν, μετὰ τῶν ἄλλων λογίζεται καὶ ὁ γάμος· εἶναι ἑορταὶ καὶ ἀφορμαὶ διασκεδάσεων, ὧν τὴν μνήμην διατηροῦσιν ἐπὶ χρόνον πολὺν. Ἐν τῇ περιηγήσει μου (λέγει τις περιηγητῆς) ἐν Συρίᾳ, συνέλεξα περὶ τοῦ γάμου τῶν Δαμασκηνῶν λεπτομερείας πινὰς περιέρχους, ἃς δυσκόλως δύναται τις ν' ἀπαντήσῃ εἰς ἄλλην τινὰ περιγραφὴν.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ γάμος τῶν Μουσουλμάνων συνίσταται εἰς ἀπλὴν τινὰ σύμβασιν γενομένην ἐνώπιον τοῦ Καδῆ. Εἰς πᾶσαν ὅμως τὴν Ἀνατολήν, οἱ γάμοι τῶν χριστιανῶν εἶναι ἐπισημότεροι, πανηγυρικώτεροι καὶ θορυβωδέ-

στεροι. Ὅτι ὅμως εἶδον ἐν τῇ Δαμασκῷ εἶναι λίαν περίεργον καὶ καινὸν, ἐγείρον τὸ ἐνδιαφέρον παντὸς Εὐρωπαίου.

Ἴδου δὲ τί ἐν πρώτοις λαμβάνει χώραν κατὰ τὸν ἀρραβῶνα.

Εἰς ἱερὺς ἐπιφορτίζεται παρά τινος οἰκογενείας νὰ ζητήσῃ εἰς γάμον τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα κόρη. Οἱ γονεῖς τῆς κόρης ταύτης ζητοῦσι δύο ἡμέρας νὰ σκεφθῶσι περὶ τῆς ἀπαντήσεως· τὴν τρίτην ἡμέραν ὁ ἱερὺς μεταβαίνει εἰς τὴν οἰκίαν νὰ λάβῃ τὴν ἀπάντησιν. Ὅταν οἱ γονεῖς συναινέσωσιν εἰς τὸν γάμον, ὁ νέος στέλλει ἀμέσως πρὸς τὴν κόρην ἕξ φλωρία, ἐν μανδήλιον κεντητὸν, δύο μεγάλα μανδήλια λευκά, καὶ ἐν δακτυλίδιον προσδεδεμένον εἰς ταινίαν. Τὸ δακτυλίδιον τοῦτο τὸ δένει ὁ ἱερὺς, ὅστις μόνος πάλιν τὸ λύει κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου. Τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ ἔτους ὁ μνηστὴρ συνειθίζει νὰ προσφέρῃ δῶρον τι ἀνάλογον πρὸς τὴν μνηστὴν του. Πάντες ὅμως οἱ μελλονυμφοὶ ζῶσι κεχωρισμένοι χωρὶς ποτε νὰ βλέπῃ ὁ εἰς τὸν ἄλλον ἢ νὰ ὀμιλῶσι μετὰ τῶν. Ὁ ἔρωσ εἶναι ἐν μοίρᾳ οὐδενὸς εἰς τὴν σχέσιν, ἣτις μέλει νὰ διαρκέσῃ ἐφ' ὄλον τὸν βίον, καὶ πολλάκις ὁ νέος πρῶτον ἐν τῷ νυμφικῷ θαλάμῳ γνωρίζει τὴν γυναῖκα, μεθ' ἧς μέλλει νὰ συζῆσῃ διὰ παντός. Τέλος αἱ δύο οἰκογένειαι προσδιορίζουσι τὴν ἡμέραν τῆς τελέσεως τοῦ γάμου. Δεκαπέντε ἡμέρας πρὸ τῆς τελετῆς, ὁ μνηστὴρ πέμπων πρὸς τὴν μνηστὴν του ἐν ζευγος ψελλίων χρυσῶν, ἢ ἀδαμαντίνων, κατὰ τὴν κατάστασιν αὐτοῦ, ἐν τεμάχιον πανίου χρυσοκεντήτου, καὶ ἐξακόσια γρόσια διὰ τὰ ἐξοδα τοῦ λουτροῦ καὶ τοῦ δείπνου τῶν γάμων. Τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς τελετῆς, τοῦτέστι τὴν πέμπτην, (καθότι ὁ γάμος τελεῖται πάντοτε τὴν ἐσπέραν τῆς κυριακῆς) οἱ στενοὶ συγγενεῖς συνέρχονται τὴν ἑσπέραν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, καὶ διέρχονται τὴν νύκτα προπαρασκευάζοντες τὸ συμπόσιον τῶν γάμων, συγκείμενον ἐκ γλυκυσματῶν, διαφόρων εἰδῶν. Διασκεδά-

σεις καὶ διάφορα γαμήλια ἄσματα συνοδεύουσι διηνεκῶς ταύτην τὴν ἐργασίαν. Τὴν παρασκευὴν ἡ νύμφη ὀδηγεῖται εἰς τὸ λουτρὸν ὑπὸ γυναικῶν, αἵτινες δὲν τὴν ἐγκαταλείπουσι πλέον μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς τελέσεως τοῦ γάμου. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ βράβουσι ἐρυθρὰς τὰς χεῖρας τῆς νύμφης, ἀραιροῦσι αὐτῇ τὸν χνοῦν τοῦ προσώπου διὰ μέλιτος, ἐσκληρυμένου εἰς τὸ πῦρ, ζωγραφίζουσι μετὰ μεγάλῃς ἐπιτηδειότητος τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς, καὶ προχωροῦσι ἀκολουθῶς εἰς πράξεις, αἵτινες ἀντίκεινται καθ' ὀλοκληρίαν εἰς τὰ ἦθη ἡμῶν. Τὸ σάββατον ἡ νύμφη μένει μόνη εἰς τι δωμάτιον, τρώγει μόνη, καὶ δὲν βλέπει οὐδένα, ἐκτὸς τῆς γυναικός, ἥτις εἶναι διωρισμένη νὰ τὴν ὑπηρετῇ καὶ νὰ τὴν φυλάσῃ. Τὴν κυριακὴν τὸ πρωὶ κάθηται εἰς μίαν γωνίαν τοῦ δωματίου, ἔχουσα ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον πρὸς τὸν τοῖχον, τοὺς ὀφθαλμοὺς νεύοντας χαμαί, καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ μαύρου πέπλου. Ἐν τοιαύτῃ θέσει μένει ἡ δυστυχὴς νέα ἀκίνητος μέχρι τῶν τριῶν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Τὴν κυριακὴν τὸ ἑσπέρας, τέσσαρας περίπου ὥρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἐνδύουσι τὴν νύμφην τὰ νυμφικά τῆς ἐνδύματα, καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες, αἵτινες μέλλουσι νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὸν γάμον, ἐνδύονται ἐπίσης πολυτελῶς ταῦτοχρόνως. Αἱ γυναῖκες καὶ αἱ κόραι λαμβάνουσι ἐκάστη ἐν ἡ δύο κηρία λευκά, ἡ δὲ νύμφη κρατεῖ εἰς ἐκάστην χεῖρα πέντε τοιαῦτα κηρία, ἅτινα εἶναι χρυσᾶ καὶ συνδεδεμένα. Τότε δὲ ἡ νύμφη συνοδευομένη ὑπὸ πασῶν τῶν γυναικῶν, ὀδηγεῖται ἐν παρατάξει εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἐν τῷ μέσῳ ἀσμάτων καὶ φωνῶν χαρᾶς. Ἡ νύμφη δὲ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τινὸς γυναικός, τρεῖς περιφέρεται κύκλῳ τῆς δεξαμενῆς, ἡ τῆς κρήνης τῆς κειμένης ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς· ἡ βραδεῖα δὲ αὐτῇ περιήγησις διαρκεῖ περίπου τρία τέταρτα τῆς ὥρας. Μετὰ τὴν λιτανεῖαν ταύτην ἡ νύμφη ἐπαναφέρεται εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς ἐν ἡμέρᾳ

τοῦ γάμου, ὃ κρούει ἡ γυνὴ ἥτις στυρίζει τὴν νύμφην· ἐπανελθοῦσα εἰς τὸν θάλαμόν τῆς ἐκδύεται καὶ λαμβάνει τὰ συνήθη ἐνδύματά τῆς, πᾶσα δὲ αὕτη ἡ ἱστορία τελειώνει περὶ τὴν μίαν μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Τότε δὲ τρεῖς γυναῖκες συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ, παρουσιάζονται καὶ ζητοῦσι ν' ἀπαγάγῃσι τὴν νύμφην. Παρακολουθοῦνται δὲ παρ' ὄλων τῶν φίλων τοῦ γαμβροῦ, φερόντων εἰς χεῖρας λαμπάδας, καὶ ψαλλόντων ἐν ἡμέρᾳ διαφόρων μουσικῶν ὀργάνων· πάντες δὲ ὁμοῦ ἔρχονται εἰς τὴν θύραν τῆς νύμφης· ἀλλ' ἡ θύρα εἶναι κλειστή· φωνάζουσι τότε νὰ τοῖς ἀνοιχθῇ αὕτη, ἀλλ' εἰς μάτην· κατόπιν ἔρχονται μετὰ τῆς νύμφης εἰς ἐξηγήσεις καὶ ἀπειλάς· τέλος ἡ θύρα ἀνοίγει· αἱ τρεῖς γυναῖκες πλησιάζουσι τὴν νύμφην, οἱ δὲ ἄνδρες μεταβαίνουσιν εἰς ἄλλα δωμάτια, ὅπου ἐκβάλλουσι φωνὰς μεγάλας χαρᾶς καὶ θριάμβου καὶ παραδίδονται εἰς εὐθυμίαν σχεδὸν παράφρονα. Εὐθύς παρατίθεται δεῖπνον· μετὰ δὲ τοῦτο προσφέρεται εἰς ἕκατον ἐν ποτήριον ὕδατος, μεμιγμένου μετὰ ζαχάρως.

Εἶναι δὲ περιττὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ κερφὴς καὶ ἡ καπνοσύριγγς πληροῦσι πάντα τὰ διαλείμματα τῶν διαφόρων πράξεων ταύτης τῆς τελετῆς. Ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὸ δεῖπνον οἱ ἄνδρες ζητοῦσι τὴν νύμφην μετὰ μεγάλων φωνῶν, καὶ πᾶσαι αἱ λαμπάδες αὐθις ἀναπτονται. Ἡ νύμφη κεκαλυμμένη ὑπὸ μεγάλου πέπλου λευκοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον ἔχουσα σκεπασμένον διὰ μικροῦ τινος πέπλου μέλανος, ἀποχαιρετᾷ τὴν οἰκογένειάν τῆς. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν στιγμὴν φέρουσι εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ τὴν προῖκα τῆς νύμφης· μετὰ τοῦτο ἡ συνοδεία προχωρεῖ ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει με βῆμα βραδύτατον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, ἐν τῷ μέσῳ φωνῶν καὶ ἀσμάτων ἀραβικῶν. Ὅσα ἡ νύμφη βαδίζει βραδύτερον τοσοῦτον ἐγείρει τὸ σέβας καὶ τὴν ὑπόληψιν· κακίστην δὲ ἰδέαν ἤθελεν ἐμπνεύσει περὶ ἑαυτῆς ἡ κόρη ἐκείνη, ἥτις δὲν ἤθελε

διανύσει, τὸν ἀκρίστον εἰς μίαν, ὡραν διάστημα, ὅπερ διὰ πικρῶν βαδίσματος ἤθελέ τις διέλθει εἰς δέκα λεπτά.

Φθάσασα ἡ συνοδία εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, σκορπίζεται καὶ ἀπομακρύνεται· ἡ νύμφη μένει μόνη μετὰ δύο μόνον γυναικῶν. Ἡ εἴσοδος αὐτῆς εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ συνοδεύεται δι' ἐνόητων τιμῆς καὶ σεβασμοῦ. Ἡ ἀλοὴ καίει περὶ αὐτὴν, καὶ τὸ ῥοδόενρον χύνεται ἀφθονον εἰς τοὺς πόδας τῆς· εἰσελθοῦσα εἰς τὴν αἴθουσαν, αἰετὶς εἶναι δι' αὐτὴν προωρισμένη, τίθεται τὸ πρῶτον ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος ἀναβάθρου κατεσκευασμένου εἰς τινὰ γωνίαν αὐτῆς, ἔχουσα ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον αὐτῆς πρὸς τὸν τοῦτον καὶ περὶ ὀφθαλμούς κλειστούς· φυλάσσει δὲ τὴν θέσιν ταύτην μέχρι τῆς δευτέρας μετὰ μεσημβρίας· ἑπτὰ ἄρα ὀλοκλήρους ὥρας. Ἡ μήτηρ, αἱ ἀδελφαὶ καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς κόρης προσκαλοῦνται νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ· κατ' ἀρχὰς μὲν ἀποποιοῦνται, ἀλλ' ἐπὶ τέλους πείθονται, καὶ παρευρίσκονται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐλογίαν, ἣτις λαμβάνει χώραν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀνδρός.

Μετὰ τὴν εὐλογίαν, ἡ σύζυγος πάλιν τίθεται εἰς τὴν πρῶτην θέσιν τῆς, οἱ δὲ προσκεκλημένοι μεταβαίνουσι εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ συμποσίου. Μετὰ τὸ συμπόσιον χορεύουσι καὶ ἄδουσιν· μουσικὴ παίζει διάφορα ἄσματα, ἡ μέθη τῆς χαρᾶς δεσπόζει πανταχοῦ εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα καὶ τὰς καρδίας, μόνη δὲ ἡ δυστυχῆς ἡ νύμφη οὐδὲν λαμβάνει μέρος εἰς τελετὴν τῆς αὐτῆς εἶναι τὸ ἀντικείμενον. Ὅταν δὲ πλησιάζῃ ἡ ἑσπέρα φορεῖ πάλιν τὰ νυμφικά τῆς ἐνδύματα· πᾶσαι αἱ γυναῖκες συγχρότως ἐνδύονται καὶ στολίζονται, ἀνάπτουσαι τὰς λαμπάδας τῶν. Ἡ νεόνυμφος μετὰ πασῶν τῶν γυναικῶν ἀπαναλαμβάνει τὴν αὐτὴν περιήγησιν περὶ τῆς οἰκίας καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀνδρός, ὅτε εἰς ἕκ τῶν προσκεκλημένων ἀνασηκόνει ὀλίγον τὸν πέπλον αὐτῆς. Μετὰ τὴν περιήγησιν ταύτην, καθ' ἣν ὀφείλει νὰ ἔχη τοὺς ὀφθαλμούς τῆς κλειστούς, ὀδηγεῖται εἰς τὸν νυμφι-

κὸν θάλαμον· ὁ γαμβρὸς τότε, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν στενωτέρων συγγενῶν, προσέρχεται μὲ βῆμα σοβαρὸν, καὶ τῇ ἀφαιρεῖ ὅλως διόλου τὸν πέπλον. Ἐλαφρὸν τι δειπνον λαμβάνει χώραν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, καθ' ἣν ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη κάθονται εἰς τὴν τράπεζαν ὁ εἰς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου. Ἄλλ' ἡ νύμφη δὲν ἐγγίζει οὐδὲν ἐκ τῶν παρατιθεμένων, καίτοι ὁ γαμβρὸς τῇ προσφέρει τὰ πάντα καὶ τὴν ἀναγκάζει νὰ τὰ γευθῇ. Ἡ νύμφη πάντοτε ἀρνεῖται, ἀκίνητος, ἀναυδος, καὶ τοὺς ὀφθαλμούς· ἔχουσα κάτω προσηλωμένους. Τέλος φθάνει καὶ ἡ ἐπίσημος ὥρα, καθ' ἣν πάντες ἀπέρχονται, καὶ ἡ σιωπὴ διαδέχεται τοὺς θορύβους ἐκείνους καὶ τὰς φωνάς·

Τὴν πέμπτην δὲ τὴν παρασκευὴν καὶ τὸ σάββατον, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ ἄλλαι παρόμοιαι σκηναὶ λαμβάνουσι χώραν. Ἡ κυριακὴ ὅμως, καθ' ἣν ἐπισήμως ξυρίζεται τὴν κεφαλὴν ὁ γαμβρὸς, εἶναι ἡ ἐπισημοτέρα πασῶν· καθότι πρῶτον μὲν τὸ ξύρισμα γίνεται δι' ἀσμάτων καὶ φωνῶν ἐκτάκτων χαρᾶς, τὴν δὲ ἑσπέραν τῆς κυριακῆς μετὰ τὸν δεῖπνον, ὁ χορὸς ἄρχεται καὶ ἐπεκτείνεται μέχρι τῶν τριῶν τῆς πρωΐας· τότε ὁ γαμβρὸς χάνεται διὰ μιᾶς, καὶ κρύπτεται εἰς τὸ πλέον παράμερον καὶ ἀπόκρυφον τῆς οἰκίας μέρος· οἱ συγγενεῖς καὶ πάντες οἱ προσκεκλημένονι τρέχουσι τότε πανταχοῦ καὶ τὸν ζητοῦσι· τέλος τὸν εὐρίσκουσι καὶ τὸν φέρουσιν ἐν θριάμβῳ ἄκοντα δῆθεν, ὅπως τὸν καθήσωσιν ἐπὶ ἐνὸς ἀνακλίντρου προητοιμασμένου ἰδίως δι' αὐτόν. Ἀκολούθως πάντες τρέχουσι μὲ λαμπάδας εἰς τὰς χεῖρας νὰ φέρωσι μετὰ πομπῆς τὰ νυμφικά του ἐνδύματα. Ἐνῶ δὲ τὸν ἐνδύουσιν ἐπισήμως, τὸ σαντούριον τὸ νεῖον καὶ τὸ τύμπανον ἠχοῦσιν ἀδιακόπως.

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν τοῦ γάμου μετὰ τὰς συνήθεις ἐκείνας ἐπιδείξεις, αἵτινες εἶναι συνήθεις εἰς πᾶσαν τὴν ἀνατολήν, ἡ γυνὴ παρουσιάζεται ἀσκεπῆς, καὶ μὲ ἀνοικτοὺς ὀφθαλμούς· φιλεῖ δὲ τὴν χεῖρα πάντων τῶν συγγενῶν καὶ

πάντων τῶν προσκεκλημένων· ἕκαστος δὲ τῇ προσφέρει δῶρον χρηματικὸν ἀπὸ εἴκοσι μέχρι πενήκοντα γροσίων.

Τοιοῦτοτρόπως ἐτελοῦντο οἱ γάμοι ἐν Δαμασκῷ, μέχρι πρὸ μικροῦ· ἐμάθομεν ὁμοίως ὅτι ἐσχάτως ὁ Πατριάρχης, καὶ ὁ ὀρθόδοξος καὶ ὁ Μαρονίτης τοῦ Διβάνου, τινὰ ἐκ τῶν ἐθίμων τούτων ἀπέκοψαν, χάριν ἀποφυγῆς τῶν ἀταξιῶν, οἵτινες λαμβάνουσι χώραν πολλάκις κατὰ τὰς νυκτερινὰς συναθροίσεις.

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ὅταν κεκορησμένοι ἐκ τῶν κοσμικῶν ἡδονῶν, χορῶν δηλονότι, θεάτρων, μουσικῶν συμφωνιῶν, συναναστροφῶν, καὶ ἄλλων παρομοίων διασκεδάσεων κατ' ἐξοχὴν τοῦ χειμῶνος, καὶ ἐκπεπληγμένοι διὰ τὸ κενόν, ὃ ἀφῆκαν εἰς τὴν καρδίαν μας, τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἐξήνεγγε ποτε στεναγμόν τινα, διὰ τινὰ πραγματικωτέραν καὶ ἀληθεστέραν ἀπόλαυσιν; τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἔσπευσε κατὰ τὴν προσέγγισιν τῆς ἀνοίξεως ν' ἀπολαύσῃ τὰς πρώτας ἀπορροίας τῆς φύσεως, ἐγειρομένης ἐκ τοῦ μακροῦ αὐτῆς ὕπνου; τίς ἐξ ἡμῶν δὲν προσέφερε τὸ πρόσωπόν της εἰς τὰς ἐλαφρὰς καὶ γλυκαίας αὔρας τοῦ ἔαρος; τίς δὲν ἠσθάνθη ταύτας μεθ' ἡδονῆς παιζούσας εἰς τοὺς πλοκάμους της, καὶ ἀποφερούσας ὡς φόρον γλυκὺν τὴν εὐωδίαν τῶν ἴων καὶ ὑακίνθων; τίς ἐξ ἡμῶν ἐμπορουμένη τότε ὑπὸ αἰσθημάτων τινος ἀγνώστου καὶ τερπνοῦ ἐν ταυτῷ, δὲν ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς της εἰς τὸν οὐρανὸν μετ' εὐγνωμοσύνης, καὶ δὲν ἠσθάνθη τὴν καρδίαν της πλήρη χαρᾶς ἐν τῷ κόλπῳ της; ὁμολογήσατε ὅτι πᾶσαι ἠσθάνθητε τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ εὐχαριστήσητε τὸν θεὸν τὸν δημιουργὸν πάντων τούτων, καὶ ὅτι, ἂν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην παρουσιάζετο ἔμπροσθέν σας ναὸς θεοῦ, εἰσῆλθετε εἰς αὐτόν· γονυπετεῖς δὲ προσευχηθῆτε, οἱ πόνοι σας διεχύθησαν ἐνώπιον

ἐκείνου, ὅστις εἰσδύει εἰς τὸ βάθος τῶν καρδιῶν, τὰ δάκρυά σας ἔρρευσαν ἄνευ πικρίας, καὶ εἶπατε ἀπὸ καρδίας· ὁ θεὸς εἶδε τὰ δάκρυά μου, παρηγορήθη ἤδη ἡ ψυχὴ μου!

Ἰδοὺ δεσποινίδες μου, ἡ ἱστορία τῶν αἰσθημάτων, ἃ ἠσθάνθητε ποτὲ ἐν παρομοίᾳ τινὲ περιστάσει, καὶ τίς εὐτυχῆς συγκυρία ἔτι μᾶλλον μὲ ἀνεκούρισε καὶ μὲ παρηγόρησεν.

Εἰσῆλθόν ποτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἵνα προσευχηθῶ. Ἦτο δὲ κατὰ τύχην, ἡ ὥρα καθ' ἣν ὁ ἱεροκῆρυξ ἀνέβαινεν εἰς τὸν ἄμβωνα. Σπανίως ἀγαπᾷ τις ν' ἀκούῃ λόγους ἐκκλησιαστικούς ὅταν βαθείας ἔχει συγκινήσεις ψυχῆς. Καὶ ἀληθῶς, τί εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν τις νομίζῃ ὅτι ἤκουεν ἤδη ἐντὸς τῆς καρδίας του τὴν φωνὴν τοῦ θεοῦ; Ἐν τούτοις ἡ ὄψις τοῦ ἱερέως μὲ ἐκράτησεν, ἦτον ὡραία καὶ καθαρὰ· τὸ ὑψηλὸν καὶ φαλακρὸν μέτωπόν του τὸ εἶχεν ἤδη ῥυτιδώσει ἢ θλίψει, ἀλλ' ἡ γαλήνη τῆς ψυχῆς του ἐνεφαίνετο εἰς τὴν εὐγενῆ τῶν ῥυτιδῶν τούτων διεύθυνσιν.

Ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ προσώπου του ἦτον ἐντετυπωμένη ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ἐσωτερικὴ εἰρήνη. Τὸ βλέμμα του αὐστηρὸν ἐν ταυτῷ καὶ γλυκὺ, ἔστρεπε πρὸς ἐκυτόν τοὺς ἀκροτάς του. Προσηλώσασα λοιπὸν καὶ ἄκουσα πρὸς αὐτόν τοὺς ὀφθαλμούς μου, ἤκουσα ὅ,τι ἀκριβῶς ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς μου.

Θέλω δὲ προσπαθῆσαι νὰ διακοινώσω πρὸς ὑμᾶς ὅσον δύνμαι, ὅ,τι μετὰ τῆς αὐτῆς φυσικότητος καὶ ἀπλότητος ἐξῆλθε τοῦ στόματός του.

« Μετὰ τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου, ἂς ἀπηλαύσατε, δὲν αἰσθάνεσθε ἤδη τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναπαύσεως; Δὲν αἰσθάνεσθε ἠθικὸν τινα κόπον, κενόν τι ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, θλίψιν τινα τῆς καρδίας, ἣτις ἀνεπαισθήτως λέγει πρὸς ὑμᾶς ἐσωτερικῶς, τὸ πᾶν ἐνταῦθα εἶνε ματαιότης; Δὲν ὑπάρχει εὐτυχία ἐν τῷ στροβύλῳ τῶν πανηγύρεων καὶ διασκεδάσεων. Γέρων ἤδη, γνωρίζω τὴν πάλιν, ἣτις σᾶς περι-

μένει εἰς τὸν δρόμον τοῦ βίου σας . . . γνωρίζω ὅποσον τὸ πνεῦμα τοῦ σκοτούς εἶναι ἐπαγωγὸν καὶ λεπτόν. Εἶθε ὁ θεὸς συγχωρήσοι ὑμῖν τὰς παροδικὰς ἀφροσύνας σας καὶ δώσοι τὸν καιρὸν τοῦ νὰ ἐξαλείψητε αὐτὰς κατόπιν διὰ τῆς ἀγα-
θοεργείας!

Πλὴν μάθετε ἀπὸ τοῦδε, ὅτι θέλει ποτὲ ἐπέλθει ὁ χρόνος τοῦ κόρου καὶ τῆς ἀηθίας· τότε θέλετε αἰσθανθῆ βαθέως, ὅποσον ἀκριβῶς ἐξηγοράσατε πολλάκις, στιγματιῶν τινα θρίαμβον ὑμῶν!

Τίς οἶδε προσέτι ὅποσαι ἐξ' ἡμῶν ἤδη σήμερον ἔτι αἰσθάνονται εἰς τὴν ψυχὴν των, τὰς ὀδυνηρὰς συνεπειὰς τοιούτων διασκεδάσεων!

Δυστυχῆ πλάσματα, σταματήσατε, εἶναι εἰσέτι καιρὸς· ὑψώσατε τοὺς ὀφθαλμούς σας πρὸς τὸν οὐρανόν. Ὁ πατήρ ὑμῶν ἕνα μόνον στεναγμὸν προσδοκᾷ ἐκ τοῦ στήθους σας, μίαν μόνην λέξιν ἐνδομούχου προσευχῆς περιμένει ν' ἀκούσῃ, ἵνα διαχύσῃ ἀφθόνως τὴν χάριν του ἐπὶ τῶν τεθλιμμένων ψυχῶν σας!

Πρὸς σᾶς, αἵτινες εἰσθε ἀσθενεῖς θέλει δώσῃ τὴν δύναμιν ν' ἀντιστῆτε εἰς γλυκαῖς πειρασμούς· πρὸς σᾶς, ἃς βασανίζει ἔλεγχός τις τῆς συνειδήσεως, θέλει χορηγήσῃ δάκρυ τι μετανοίας, ἥτις ἐξαλείφει τὴν ἀμαρτίαν· πρὸς σᾶς, αἵτινες φοβεῖσθε θέλει πέμψῃ ἀκτίνα ἐλέους καὶ ἐλπίδος. Προσεύχεσθε, προσεύχεσθε τέκνα μου! Ἡ προσευχὴ εἶναι τὸ βάλασμα τῆς τετραυματισμένης καρδίας· τίς δὲν ἠσθάνθη τὴν γλυκαίαν αὐτῆς ἐπὶ τῆς καρδίας ἐπιφόρῃν; Ψυχὴ ἀγωνιώσα καὶ πάσχουσα, ὅταν οὐδεὶς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δύναται πλέον νὰ παρηγορήσῃ τὰς δυστυχίας σου, ἀτένισον πρὸς τὸν οὐρανόν, ζήτησον τὴν βοήθειαν ἐκείνου, ὃν τοσάκις ἐλησμόνησας ἐν τῷ μέσῳ τῶν κοσμικῶν ἡδονῶν σου, ἐπικαλέσου αὐτόν, προσεύξου πρὸς αὐτόν, καὶ ἔσο βεβαίη, ὅτι ἡ ἐλπίς καὶ ἡ εἰρήνη θέλουσιν ἐπανέλθει εἰς τὴν καρδίαν σου!

Τὴν προσευχὴν μᾶς ἔδωκεν ὁ θεὸς ὡς μέσον προσεγγίσεως ἡμῶν πρὸς αὐτόν· τὴν ἔδωκεν ὅπως ζωογονήσῃ τὰς δυνάμεις μας καὶ τὸ

θαῦρος μᾶς· τὴν ἔδωκεν ὅπως ἐξάρῃ τὴν εὐγνωμοσύνην μας, ὅπως ὁμολογῶμεν αὐτῷ τὴν θλίψιν μας τὴν χαράν μας καὶ τὴν ἀγάπην μας.

Ὁ ἥλιος ἀνατέλει, ἡ γῆ ἐξυπνᾷ, τὰ πτηνὰ κελαιοῦσι, τὰ ἄνθη ἀνοίγουσι καὶ διαδίδουσι τὰ ἀρώματά των! Αὕτη εἶναι ἡ προσευχὴ τῆς φύσεως. Τὸ πλάσμα δὲ δι' ὃ τὰ πάντα ταῦτα ἐγένοντο δὲν θέλει ἐπίσης προσευχηθῆ; ἡ ψυχὴ αὐτοῦ δὲν θέλει ἀνυψωθῆ μέχρι τοῦ ποιητοῦ τῶν πάντων; Ταλανίσωμεν τὸν εὐτυχῆ, οὗ ἡ πρώτη ἰδέα καὶ σκέψις δὲν εἶναι ἔκφρασις εὐχαριστίας πρὸς τὸν θεόν! Ἄλλ' ὁ πάσχων, ἀλλ' ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ἡ ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξέγερσις καθιστᾷ αἰσθητὰ καὶ ὁρατὰ τὰ δεινὰ του, ἐκεῖνος πρὸς ὃν μόλις ἐργασία ἐπίπονος καὶ σκληρὰ παρέχει τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἐκεῖνος ὅστις οὐδὲν ἐν τῇ ὥραία ταύτῃ καὶ πλουσίᾳ φύσει βλέπει ὑπάρχον δι' ἑαυτόν, θέλει ἐπίσης προσευχηθῆ; Ναὶ καὶ οὗτος θέλει προσευχηθῆ. Ἡ γῆ τὸν καταρᾶται, οἱ ἄνθρωποι τὸν ἐγκαταλείπουσιν, ὁ θεὸς θέλει τὸν ἀκούσει. Ἡ ὥρα τῆς θλιβεράς αὐτοῦ ἀφυπνώσεως διὰ τῆς προσευχῆς θέλει πρᾶυνθῆ. Ἡ παρήγορος ἰδέα, ὅτι ὃν τι παντοδύναμον δύναται νὰ καταπαύσῃ τὰ βάσανά του θέλει ἐνδυναμόσει καὶ ἐνισχύσει αὐτόν νὰ ἐργασθῆ περισσότερον· ἡ δὲ προσευχὴ χειραγωγούσα αὐτόν βῆμα πρὸς βῆμα, θέλει γλυκάνει τὴν πικρίαν, καὶ καταπραύνει τοὺς φόβους τῶν τελευταίων στιγμῶν!!!

Πρόγραμμα σελ. 1.

- Φύσις χαρακτήρ και ἀληθής προορισμὸς τῆς γυναικὸς. 2.
 Περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς σπουδαίας ἀνατροφῆς και παι-
 δεύσεως τοῦ γυναικείου φύλου. 5.
 Ἡ γυνὴ παρὰ τοῖς προγόνοις ἡμῶν 6—17—33.
 Ἐπιστολὴ Ἑλληνίδος πρὸς Παρσίδα δέσποιναν. 7.
 Περὶ τῆς ἀμοιβαίας τῶν συζύγων φιλοφροσύνης. 9.
 Περὶ τῆς ιδέας τοῦ κάλλους εἰς τὰ διάφορα ἔθνη και
 τοὺς λαοὺς. 11—24—87.
 Τελευτὴ τοῦ γάμου ἐν Ἰαπωνίᾳ. 12.
 Αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ τῆς κυρίας Ρολάνδης. 12.
 Περὶ τῆς ἐν τῷ ἱματισμῷ καθαριότητος, κομψότητος
 και καινοτομίας. 14—29—39.
 Ποικίλα και ἀνέκδοτα. 15—31—45—79—111—126
 —143—156—173.
 Ἐξήγησις τῶν ἐν τῷ Παραρτήματι κεντημάτων και
 ἰχθυρίων. 16—32—48—63—80—96—112—128
 —144—160—176—192.
 Ἡ θίσις ἢ ἡ κόρη τῆς Βαυλῶνος. 20.
 Φυσιολογικοὶ κανόνες 21—35—58—86.
 Περὶ ἀδελφάντων και μαργαριτῶν. 26.
 Περὶ τῆς δημιουργίας τῶν γυναικῶν κατὰ τὰς ιδέας
 τῶν Ταλμουδιστῶν. 30.
 Περὶ τῆς γυναικείας εὐπρεπείας. 38—59.
 Ἡ κόρη τῆς Νουμιδίας και ὁ ἐστεμμένος Γερανός. 41.
 Πλοῦτος και γονιμότης τῆς φύσεως. 42.
 Περὶ σεισμῶν. 42.
 Ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. 43.
 Περὶ γρίφων και αἰνιγμάτων. 47.
 Ἡ ἀγοροπωλησία τῶν γυναικῶν ἤτοι ὁ ἀρχαιότατος
 γάμος. 49.
 Ὁ Ἀπόλλων και ἡ Δάφνη. 51.
 Ἀθηναῖς ἢ κατόπιν αὐτοκράτειρα Εὐδοξία. 53.
 Ἡ Ἀθῶν τῶν Ἀθηνῶν. 55.
 Περὶ Κοραλίων. 62.
 Ἡ ἔθνικὴ πολιτογράφησις τῆς Δώρας ἱστορίας. 62.
 Ὀλγα ἢ μέλλουσα τῶν Ἑλλήνων ἄνασσα. 65.
 Ὀλγα ἢ γυνὴ τοῦ Ἰγῶρ, πρώτη ὀρθόδοξος ἡγεμονίς τῆς
 Ρωσσίας. 66.
 Ἡ ἀγάπη και ἡ ἀγαθότης, τῆς γυναικὸς κυριωτάτη ἀπο-
 στολή. 69.

- Οἰκτικὴ οἰκονομία, ἤτοι αἱ κυριώταται τῆς γυναικὸς
 οἰκτικαὶ ἀρεταί. 72.
 Ὁμοιότητες και διαφοραὶ τῶν φύλων κατὰ τε τὸ σῶμα
 και τὰ πάθη τῆς ψυχῆς. 75.
 Περὶ συμβόλων και ἐμβλημάτων. 77.
 Ὁ ἱατρὸς Ἐρασίστρατος 78.
 Τὰ πάθη τῆς ψυχῆς. 81.
 Ἡ τίθη ἢ ἡ τροφός. 83.
 Ἡ Ὑπατία. 90.
 Κρίσεις τινὲς ἀρχαίων τε και νεωτέρων περὶ κάλλους
 και καλῶν. 92.
 Ἡ ἀσχημία και αἱ ἀσχημοί. 93.
 Περιήγησις και περιέρχοι περιπέτειαι τοῦ Βαρώνου Βω-
 γᾶν ἐν Καλλιφορνίᾳ. 94—97.
 Ἱστορία τοῦ μεγάλου Πέτρου. 108.
 Σέβας τῶν Σινῶν πρὸς τοὺς γονεῖς. 111.
 Ἡ Δέσποινα Λάουρα : Τεμάχια ἐκ τοῦ βίου αὐτῆς. 113.
 Ἡ Ἀππία και ὁ Λέων, ἱστορικὸν διήγημα τῶν πρώτων
 χριστιανικῶν χρόνων. 120.
 Ἡ γυνὴ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις. 120.
 Γενικὸς χαρακτηρισμὸς τοῦ γυναικείου φύλου κατὰ ἔθνη
 και χώρας ὡς πρὸς τὸ κάλλος αὐτοῦ. 124.
 Ἔρωσ, ζηλοτυπία και φιλία. 129.
 Ἐπιστολὴ Ζ΄. Θαρρηλίας πρὸς Ρωζάνην. 138.
 Ἡ νῆσος Νονενδέρθ και τὰ ἐρείπια τοῦ πύργου τοῦ ἰ-
 πότου Ρολάνδου. 140.
 Ὀκουνηγὸς τῶν Ἀλπεων 145.
 Ἡ Σαπφώ. 148.
 Τὸ Τεῖον. 151.
 Ἡ ἀποκρέω ἐν Ῥώμῃ. 158.
 Ἡ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους και αἱ ἱκέτιδες τοῦ Εὐρι-
 πίδου· ἤτοι τὸ σέβας τῶν ἀρχαίων πρὸς τοὺς νε-
 κρούς. 161.
 Ἰωάννα ἢ δυστυχὴς και παράφρων βασίλισσα τῆς Κα-
 στιλλίας. 166.
 Ἡ φύσις και ἡ μελέτη τῆς φύσεως. 172.
 Ὁ ἔρωσ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τὸν μεσαιῶνα και τοὺς
 νεωτέρους χρόνους. 177.
 Ὁ χριστιανικὸς γάμος ἐν Δαμασκῷ τῆς Συρίας. 186.
 Ἡ Προσευχή. 189.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΙ ΚΕΝΤΗΜΑΤΩΝ.

- 1—2. Μανηκοτράχηλον κεντώμενον ἐπὶ πατίστας μὲ κλωστήν, ἢ κάλλιον μὲ μεταξὺν μαύρον, διὰ ῥωσσικῆς βελονιάς.
- 3—6. Διάφορα σχέδια διὰ σειρητίου λεπτοῦ κεντώμενα.
7. Μανδήλιον κεντώμενον δι' ἀναιδατοῦ καὶ ἀμμοβελονιάς· περίξ αὐτοῦ γίνεται στρίφωμα.
8. M. B. Περιπεπλεγμένον δι' ἀναιδατοῦ, κεντώμενον δ' ἐπὶ μανδηλίου.
9. Angeline δι' ἀναιδατοῦ κεντώμενον.
10. Jeanne δι' ἀναιδατοῦ καὶ κοκκίδων κεντώμενον.
11. L. G. Δι' ἀναιδατοῦ κεντώμενον.
12. A. E. Δι' ἀναιδατοῦ ἐπίσης κεντώμενον.
13. A. L. Μετὰ στέμματος, κεντώμενον διὰ τρυπητοῦ ἐπὶ μανδηλίου.
14. M. D. Δι' ἀναιδατοῦ κεντώμενον.
15. G. F. δι' ἀναιδατοῦ ἐπίσης.
16. Σχέδιον διὰ διαφόρους χρήσεις, κεντώμενον διὰ τρυπητοῦ κεντήματος.
17. A. κεντώμενον δι' ἀναιδατοῦ.
18. MD. κεντώμενον δι' ἀναιδατοῦ ἐπὶ καλύμματος κλίνης.

ΣΗΜ. Ἐπειδὴ τὰ πρωτότυπα τῶν ἰχναρίων δὲν μᾶς ἐστάλησαν ἐγκαίρως ἐξ Εὐρώπης, ἀναβάλλομεν τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν εἰς τὸ ἐπόμενον φυλλάδιον.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Αἱ συνδρομαὶ θεωροῦνται ὑποχρεωτικαὶ δι' ὅλον τὸ ἔτος. Αἱ δ' ἐγγραφόμεναι συνδρομήτριαι μετὰ τὸν Ἰανουάριον θέλουσι λαμβάνει καὶ τὰ προηγούμενα φυλλάδια, προκαταβάλλουσαι τὴν ἑτησίαν συνδρομήν.

Αἱ μεταβάλλουσαι κατοικίαν ὀφείλουσι νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν τῆς Θαλείας ἐγκαίρως, ἥτις ἄλλως εἶναι ἀνεύθυνος διὰ τὴν ἀπώλειαν οἰουδήποτε φυλλάδιου.

Αἱ συνδρομαὶ γίνονται ἐν Ἀθήναις, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ Τουρκίᾳ παρὰ τοῖς Βιβλιοπώλαις.

Αἱ συνδρομαὶ ἐν μὲν τῇ Ἑλλάδι προπληροῦνται καθ' ἑξαμηνίαν, ἐν δὲ τῇ Τουρκίᾳ κατ' ἔτος.

Ἐτησία συνδρομὴ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ.	δραχ.	12
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.	»	13
Ἐν Τουρκίᾳ.	»	15
Ἐν ταῖς Ἑγεμονίαις	»	20
Ἐν Ἰταλίᾳ	»	18
Ἐν Γαλλίᾳ	Φράγκα	20
Ἐν Ἀγγλίᾳ	»	20
Ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς χώραις ἀναλόγως τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν.		

Αἱ βουλόμεναι νὰ γίνωσι συνδρομήτριαι, κατοικοῦσαι δὲ εἰς πόλεις ἐνθα δὲν ὑπάρχουσι βιβλιοπωλεῖα, ἃς ἀπευθύνονται πρὸς με, συνοδεύουσαι τὴν ἐπιστολήν των μετὰ τῆς ἑτησίας αὐτῶν συνδρομῆς, καὶ θέλουσι λάβει διὰ πρώτης εὐκαιρίας τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένα φυλλάδια καὶ τὴν ἀποδείξιν τῆς πληρωμῆς.

Οὐδεμία δὲ συνδρομὴ πληροῦνται ἀνεῦ ἐντύπου ἀποδείξεώς μου ὑπογεγραμμένης ἰδιοχείρως.

ΘΑΛΕΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΦΥΛΟΥ,

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΜΕΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

ΥΠΟ

ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΕ΄.

« Ὅσοις (ἔθρεσι) τὰ κατὰ γυναῖκας φύλα,
κατὰ τὸ ἡμῖν οὐκ εὐδαιμονοῦσι· αἱ μὲν γὰρ
γυναῖκες ἡμῖν μέρος τῶν ἐλευθέρων. »
(Ἀριστοτέλης.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

1. Ὁ ἔρωσ κατὰ τὴν ἀρχαίτητα, τὸν Μεσαιῶνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους. — 2. Ὁ Χριστιανικὸς Γάμος ἐν Δαμασκῷ τῆς Συρίας. — 3. Ἡ προσευχή. — 4. Πίναξ τῶν περιεχομένων. — 5. Εἰσαγγελίαι τῶν ἐν τῷ Παραρτήματι κεντημάτων.

ΔΟΜΗΝΟΥ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΑΓΓ. ΚΑΝΑΡΙΩΤΟΥ.

ΟΔΟΣ ΧΡΙΣΤΟΠΗΛΑΓΙΩΤΙΣΣΗΣ,
ΑΡΙΘ. 14.

1867.